

„A keresztényeknek azért lehet szeretni, mert őket is szereti Isten. Nem magukból kell szeretetet fakasztaniuk egymás és mások iránt, hanem Isten szeretetét adhatják tovább.”

A kaktusz megőlélésének művészete
▶ 2. oldal

„Egyházunkban a teologizálásnak ma sajnos nagyon alacsony az árfolyama. Az esztétizálás már valamivel magasabb. Azt ma nem szokás vizsgálni, hogy egy állítás igaz-e. Elég, hogy szép, tetszetős legyen.”

Van határ, vagy nincs határ? ▶ 5. oldal

„A hagyományos könyvek világában teljesen elképzelhetetlen lenne, hogy éjnek évadján – mondjuk a Bookline vagy a Libri alkalmazottjai – bejöjjenek a házukba, és magukkal vigyenek egy kötetet.”

1984 ▶ 15. oldal

Gond nélkül a Gondviselővel ▶ 4. oldal

Izland a szomszédban ▶ 5. oldal

Szívközele átkelések ▶ 7. oldal

Radikális életváltás ▶ 11. oldal

Az unalmas prédikáció (2.) ▶ 13. oldal

Stafétaváltás Bokodon ▶ 14. oldal

Evangelikusok a Csillagponton

▶ A református ifjúsági találkozóról összeállításunk a 8–9. oldalon

Tíz év, huszonöt tábor, több száz gyermek

▶ Tíz év, huszonöt tábor, több tucat vezető, több száz gyermek, valamint tengernyi alkotás és játék. Így lehetne számokban összefoglalni a tizedik születésnapját múlt szombaton ünneplő Rábcakapi Ifjúsági Központ történetét. A jubileumi összejövellt egész napos programsorozattal tették emlékeztetéssé a szervezők. Az évforduló kapcsán kiállítás nyílt a tábor elmúlt évtizedének emlékeiből az evangelikus falu kultúrházában.

Egy évtizeddel ezelőtt a funkció nélkül maradt egykori rábcakapi lelkészlakás épületét és a hozzá tartozó nagy udvart vették birtokukba a Győr-Soproni Egyházmegye fiataljai, hogy ott rendezzék meg nyári ifjúsági táboraikat. Idővel az egyházmegye

Egyházmegyével a tábornak a két egyházmegye általi közös működtetéséről.

A jubileumi összejövettel a nyitótábor után kézműves-foglalkozások, vásár és különféle játékok szórakoztatták az egykori és mai vezetőket, illetve táborlakókat. Délután az elmúlt tíz év legsikeresebb táborúzi műsoraiból adtak elő egy csokorra valót, valamint a kedves emlékeket felidéző beszélgetésekkel hozták vissza a korábbi táborok hangulatát. Az esemény záró istentiszteletén Tubán József, a Győr-Mosoni és a Soproni Egyházmegye közös ifjúsági lelkésze hirdette Isten igéjét.

Horváth Anita tábor szervező a kezdetek óta fáradozik azért, hogy a táborok sikeresek legyenek.

– Az igazság az, hogy már a korábbi évek táborain is részt vettem, mondjuk úgy, hogy vendégként. Aztán tíz évvel ezelőtt kaptam az első

Lábnyomok a kereszt útján

Rendhagyó alkalomra tarták ki a pusztaföldvári templom ajtaját

▶ Mit keres a célba dobás az evangelikus templomban? – teheték fel sokan a kérdést, akik elolvasták a pusztaföldvári evangelikus gyülekezet július 24-ei programkínálatát. A Békés megyei község – erre az alkalomra alaposan átöltöztetett – templomban ugyanis valóban potyogtak az eltalált dobozok.

A nyitott templom éjszakáját tavaly rendezte meg először a helyi evangelikus gyülekezet. Hogy idén másodszor is kinyílhasson a templomajtó e különleges programra, azt a tényt már önmagában Isten kegyelmének tulajdonítják a helybeliek, hiszen egy július elején elszenvedett villámcsapás következtében ugyan a három harang, a villámhárító és a lelkészlakás több elektromos berendezése használhatatlanná vált, magában az épületben azonban nem keletkezett kár.

Lászlóné Házi Magdolna lelkész elmondta, hogy kezdeményezésükkel a templomot eddig messze elkerülő embereket kívánja megszólítani az utóbbi évtizedekben alaposan megcsappant létszámú közösség: „Könnyed nyáresti bekapcsolódásként definiáltam az egész estés programot.”

▶ Folytatás a 3. oldalon

Útkeresés

Avagy mi fán terem a szabadság?

■ VITÁLIS JUDIT

Május óta nyitott ablaknál alszom. Korábban ez, kis túlzással, szökőévente egyszer, ha előfordult. Még a legnagyobb kánikulában, a legforróbb nyárbán is – amikor még jóval a naplemente után is fűledt meleg volt odakint is, nemhogy az én tetőtéri szobámban – szigorúan csukott és elfüggönyözött ablak mellett tudtam elképzelni az éjszakát. Persze sokszor ébredtem arra, hogy folyik rólam a víz, és alig kapok levegőt – de akkor is megvártam a pirkadatot, és csak az első, még erőtlén, éppen hogy csak felbukkanó fénysugarak megjelenése után húztam el a sötétítőt, tartam ki az ablakot, és „mártóztam meg” a friss hajnali levegőben. Most pedig – nem kis mértékben a csivitelő madaraknak köszönhetően; hiába, rendre ők „győznek” – akkor csukom be. Talán a szabadságvágy erősödött meg bennem...?

„Mikor mész szabadságra?” – kérdeztetik egymástól egyre-másra az emberek. Mintha „csak úgy” el lehetne menni szabadságra... Egyikükkel sem fordult még elő, hogy csak „kötelességből” maradtak otthon vagy utaztak el – mert ha már megdolgoztak azért az évi húsz-harminc-negyen napért, akkor azért ne vesszen kárba –, és jó volt ugyan egy kicsit kizökkenni a mindennapi rutinból, több időt tölteni a családdal, a barátokkal, de mindeközben valójában egyáltalán nem érezték magukat szabadnak...?

Okos birka volt Othello, először mégis kifogott rajta a kisbárány kérdése. Végül ezt a választ adta: „Igazságos az, ha oda mehetünk, ahová akarunk, és ott legelhetünk, ahol akarunk. Ha járhatjuk a magunk útját. Ha megküzdehetünk a magunk útjáért. Ha senki sem lopja el az utunkat. Ez az igazságosság!” (Leonie Swann: Glennkill) És – tegyük hozzá – ez a szabadság. Ahogy Fodor Ákos haikujában is olvashatjuk: „Szabadság az, ha / megválaszthatom: kitől / és mitől függjek”...

Igen, mindenki a maga szabadságának a kovácsa. Mert ha olyan kerítéseket, kapaszkodókat „kovácsol”

magának, amelyek nem gúzsba kötik, nem rabláncra tartják, nem fojtogatják, hanem engedik lélegezni, kibontakozni, szárnyalni, akkor... akkor nem merül fel a kérdés, hogy az út, amelyen jár, meddig és mennyire a másé, illetve a sajátja... Még akkor sem, ha a sajátja végső soron – másé.

Ha elfogadom, hogy Isten teremtménye vagyok, hogy az ő akaratából és az ő akaratáért születtem meg és élek, hogy létem nem a véletlennek köszönhető, és nem csak úgy vagyok bele a világba – az az utóbbi „esettségben” rejlő értelemnélküliséget fel lehet egyáltalán dolgozni?! –, akkor az azzal a felelősséggel, azzal a megbízatással, azzal a küldetéssel jár, hogy a nekem rendelt utat kell járnom.

De akkor nesze neked, önmegvalósítás, nesze neked, „magam urának” levés, és nesze neked, önálló döntés? És ezer százalék, hogy az első és/vagy a jelenlegi út az az út, és nem kitérő, nem vakvágány és nem is eltérés eredménye? És az igazi szabadságot hiányoló belső hang biztosan csak próba, kísértés, és nincs is helye felülvizsgálatnak, tiltakozásnak, fellebbezésnek – új út keresésének?

Új út keresése...

Lehet, hogy az a vége, mint ami ennek a kis történetnek. „Leül az ember, elkezd Jézus Krisztussal beszélgetni, hogy Uram, nem bírom már a keresztet, túl nehéz. Jézus bevezeti egy szobába, amely tele van keresztekkel, és azt mondja, rendben van, válassz magadnak egyet. Fölveszi az első keresztet, fölpróbálja, kényelmetlen. Továbbmegy, fölveszi a másikat, az fémből van. Odamegy a harmadikhoz, az túl kicsi, érzi, hogy ez nem az ő kategóriája. Így próbálgatja, próbálgatja, egészen addig, amíg fölvesz egy keresztet, és azt mondja, hogy ez az, Uram, ez az én kereszt, ezt szeretném vinni, vigyük együtt. Mire Jézus azt mondja: Te bolond! Nem látod, hogy ezt tetted le?!”

De elképzelhető az is, hogy így derül ki számára, hogy eddig idegen keresztet hordozott, és így jut közelebb ahhoz, hogy igennel feleljen a Karinty Frigyes-i „De vagyunk-e azok, amik lehetnének?” kérdésre...

SEMPER REFORMANDA

„Nem egyedül vagyunk hivatottak a mennybe jutni, hanem azokat a testvéreinket is magunkkal kell vinnünk, akiket most nem tartunk barátainknak.”

▶ Luther Márton:
Nyolc böjti prédikáció
(Szebek Zsófia fordítása)

kettévált, és bár az ifjúsági központ épülete a Győr-Mosoni Egyházmegye területén maradt, a megye fiataljai megállapodás kötöttek a Soproni

felkérés, hogy tartsak egy alkotótábor, itt Rábcakapin, általános iskolás gyermekeknek – mondja.

▶ Folytatás a 3. oldalon

Oratio œcumenica

Szerető mennyei Atyánk! Köszönjük, hogy szeretsz bennünket, s szeretetből tartottál meg erre a mai napra is. Köszönjük az ígét, amellyel táplálsz. Hálával áldunk mindazokért a csodákért, amelyekkel mind ez ideig kísértél, s amelyekkel jelét adtad hártalan szeretetednek.

Kérjük, Urunk, Lelkedet, hadd fedezzük fel megmentő kezedet nehéz időkben is! Világokat tanácstalanságba taszító események között is biztos menedékünk légy, Urunk!

Istenünk! Erősíts mindnyájunkat, hogy a hallgatott ige ki ne hulljon szívünkől! Szentlelked munkálkodjon, hogy abból megerősödött bizonyosság, hűséges szolgálatra lendítő erő szülessen bennünk!

Különösen is kérjük ezt azokra a szeretteinkre, testvéreinkre gondolva, akik fájdalomban, betegségben vagy gyászban élnek a mostani napokat. Akiket kikért a sátán, hogy megrostáljon! A próbatétel ideje is hadd legyen megerősítésükre!

Így könyörgünk gyülekezetünkért. Add a megerősödés, megújulás lelkét ma is! Ne engedd, hogy a téged tagadó világ csábításai, kísértései megfogjanak szívünkben! Segíts, hogy mindig minden helyzetben ahhoz ragaszkodjunk, amit te elénk adtál igédben, amit Krisztusban megérthettünk! De ha elbukunk is emberi akarnokságunk miatt, irgalmasan ragadj magadhoz újra!

Urunk, segítségért könyörgünk, mert a magunk emberi bölcsességével nem tudunk és nem tudunk jó bizonyágtevőid lenni. Bocssd meg bűnéseinket, türelmetlenségünk.

Urunk, vigyázz egyházadra: az egész kereszténységért könyörgünk, s benne a Magyarországi Evangelikus Egyházért is. Adj naponkénti megújulást egyházadnak: naponkénti boldog hozzád találást! Hadd erősödjön meg mindennap bennünk az örök élet ajándéka, bizonyossága, amelyért Krisztus a vérét adta! Add, Urunk, hogy népedre a Krisztus vérében szabadultak kitörő öröme legyen jellemző, és ne az elkeseredés, kiábrándultság, beletörődés és kétegy.

Urunk, könyörgünk nemzetünkért is. Te tudsz megtérést adni ennek a népnek. Ne hagyj, hogy teljesen elfelejtse Istenét! Sőt áradjon a te Lelked, hogy népünk egésze hitre ébredjen, megújuljon lelkében. Küldj el bennünket, gyermekeidet népünk közé, hogy a tiszta evangélium hirdetésével és hiteles, Krisztust követő étellel hívogassuk magyar véreinket a te mennyei országodba.

Könyörgünk a világért! Urunk, te tudod átforgálni a kőszíveket. Aho-yan minket életre hívtál, úgy cselekedj ez azokkal is, akik ma talán még üldözik az evangéliumot!

Te vagy az élet Istene, Urunk! Te Krisztusban értelmessé tetted földi pályánkat: örök életre szóló megérkezést adtál azoknak, akik hallgatnak hívó hangodra. Áradjon Lelked mindannyiunkra, és segíts, hogy gyermekeidként mennyei polgárjogunk teljes örömeiben éljünk! Ámen.

Magyarországi Evangelikus Egyház
Honlap: www.evangelikus.hu

myLuther

WWW.MYLUTHER.HU

SZENTHÁROMSÁG UTÁN 8. VASÁRNAP – 1JN 5,1-3

A kaktusz megölelésének művészete

Friedrich Nietzsche, az istentagadó filozófus egyszer állítólag úgy nyilatkozott a kereszténységről, hogy „megváltottnak kellene kinézniük a keresztényeknek, ha azt akarják, hogy higgyek Megváltójukban”. Félő, hogy ebben igaza is volt. Hol van a hitünk? Hol látszik meg az életünkben, hogy Jézus Krisztus a Megváltónk? Minden ellene szól.

Azok a keresztények, akik akkor olvasták János apostol levelét, azt érezték, hogy a körülöttük élő világ legyőzi a hitüket, kikezdi a szeretteiket. Megromlott az erkölcs, a nem római polgárok züllöttségben, ti-vornyázásban, házasságtörésben éltek, korruptak voltak, mások kárára gyarapították vagyonukat. Családtagok gyilkolták egymást, és nem lehetett bízni az igazságszolgáltatásban.

Ebben a társadalmi, erkölcsi romlottságban próbálták élni a keresztények a maguk istenfélő, tiszta erkölcsű életét. Sokan kétségbeestek, és kételkedni kezdtek, hogy lehet-e ilyen körülmények között Jézus Krisztus tanítása szerint élni. Meg lehet-e tartani Isten parancsolatait, lehet-e szeretni azokat is, akik visszaélnek a szeretettel? Hol van Krisztus győzelme?

Elég világos az áthallás az akkori világ és mai világunk között. Akkor is egy liberális társadalom, ma is egy liberális társadalom adja azt a környezetet, amelyben a keresztények élnek. És nehéz kereszténynek lenni egy olyan világban, amelyik a bűnt erénynek, a hazugságot igazságnak, a természetellenest jónak, a lopást üzleti sikernek, az erkölcstelenségét szabadságnak nevezi.

Jézus szeretett tanítványa, az akkor már öreg, sokat látott és tapasztalt, bölcs János a legfontosabbra mutat rá: A keresztény ember ismeret-jele a Jézus Krisztusba vetett hit. Személyes Krisztus-hit nélkül nem lehet szó igazi kereszténységről, és ezt sokszor hangoztatja János apostol. De nagyon komolyan meg kell tanulnunk tőle azt is, hogy hit és szeretet a keresztény élet két összetartozó és egymástól el nem választható oldala, a kettő együtt mutatja, hogyan állunk Istennel.

Az Isten iránti szeretet jelei, az ige-olvasás, az imádság, a templomba járás hozzátartozik a keresztény ember életéhez, mert az Istennel való közösség, a hit az ige hallgatásából születik. De mi van a szeretetünkkel? Mit tapasztalnak rajtunk családtagjaink, szomszédaink, ismerőseink, azok az emberek, akikkel összehoz bennünket az élet az utcán vagy bárhol? Nem emberek előtt vizsgálunk szeretetből, hanem Isten és önmagunk előtt. A szeretet mérlegének nyelve érzékenyebben és pontosabban jelzi, mutatja az Istentől való távolodásunkat, mint a hit.

A keresztényeknek azért lehet szeretni, mert őket is szereti Isten. Nem magukból kell szeretetet fakasztaniuk egymás és mások iránt, hanem Isten szeretetét adhatják tovább.

Ezt a szeretetet azonban nem lehet kettéosztani Istenre irányuló szeretetre és az emberekre irányuló szeretetre. Jézus sem választotta ketté. Amikor megkérdezik tőle, hogy melyik a legfőbb parancsolat, akkor egyszerre mondja, egymástól elválaszthatatlanul: szeresd az Urat, a te Istenedet

teljes szívvedből, teljes lelkedből és teljes erődből, és szeresd felebarátodat, mint magadat. Nem lehet szeretni Istent és nem szeretni az embereket. János apostol azt írja: ha valaki azt mondja, hogy szeretem az Istent, de a testvérét gyűlöli, az hazug.

Søren Kierkegaard dán filozófus írja egyik könyvében: „Aho-yan a csendes tó alapja mélyen van a forrásban, amelyet szem nem láthat, aképpen az emberi szeretetnek még mélyebb az alapja az Isten szeretetében.” Amit mi a felszínen az emberi szeretet megnyilvánulásaiban látunk, annak a legmélyebb alapja és forrása Isten szeretetében van. És ha nem látunk a felszínen semmit, akkor az azt jelenti, hogy a mélyben sincs semmi.

Ebből János számára azonnal következik, hogy ha a nehéz körülmények kikezdi kereszténységünket, akkor a megoldás az, hogy jobban kell szeretnünk Istent. És mert mi nem szerethetjük őt közvetlenül, ezért szeretetünkkel embertársaink felé kell fordulnunk. Azok felé, akiket nehéz szeretni.

Nézzük meg, hogy kiket szeretett Jézus! Olyan embereket, akik őt félreismerték, igaztalanul vádolták, kigúnyolták, áskálódottak ellene, hazugságot terjesztettek róla, elárulták, megverték, keresztre feszítették. Ő tanította: Könnyű azokat szeretni, akik minket szeretnek. Azokat szeressétek, akik ellenségeitek, akik gyűlölnék titeket. Így lesztek mennyei Atyátok gyermekei.

Ő az volt, Atyjának gyermeke, az egyszülött Fiú, és élte a szeretetet. Ha megismertük az ő szeretetét, ne-

A VASÁRNAP IGÉJE

künk is azok felé kell szeretetet adni, akik kibírhatatlan, ellenszenves, nehéz alakok. Ott vannak a környezetünkben. Egy serdülőök nevelésével foglalkozó keresztény könyv címe: *A kaktusz megölelésének művészete*. Isten pontosan ezt teszi velünk. Nekünk is vállalni kell, hogy megöleljük a magunk kaktuszait. Nem válogathatunk, hogy kit szeretünk és kit nem. Nem tehetünk úgy, mint egy rajzfilmszereplő. Első kép: nagyot nyújtózik, milyen szép nap van ma, úgy szeretem az egész világot. Második kép: megfordul, és ott látja a családtagjait, ismerőseit. Harmadik kép: morcos arcot vág, és azt mondja: de gyűlölöm az embereket.

A mi szeretetünknek is legyen arca: most egy pillanatra hagyjuk abba az olvasást, csukjuk be a szemünket, és engedjük, hogy Isten elénk hozza annak az arcát, akinek ma megtapasztalhatóan megmutatjuk majd a szeretetünket, azután imádkozunk, hogy adjon ehhez nekünk Isten erőt és ötletet.

■ BALICZA IVÁN

Imádkozunk! „Uram, hallgasson el bennem mindaz, amit nem te mondasz. Álljon meg bennem az, amit nem te mozgatsz. Foglald el azt a helyet, amelyet én foglalok el, és tedd meg bennem és általam azt, ami neked tetszik. Add, hogy az »Én«-em eltűnjön, és te legyél minden mindemben. Vezessél ki engem önmagamból és mindenből, ami az enyém, és vezess engem magadba, Istenem...” (Gerhard Tersteegen)

CANTATE

EGY DALLAM – KÉT VERS

Krisztus, Atya Istennek Egyetlenegy Fia Jöjj, áldott nagy Királyunk

► **Mai cikkünkben egy olyan értékes, a reformáció első korszakából származó vízkereszti énekkel ismerkedhetnek meg olvasóink, amely most végre bekerülhet a magyar evangélikusok tudatába is. Bár – mint a fordítás adataiból kiderül – az Új zengedező mennyei kar, a 18. század legjelentősebb énekeskönyve már tartalmazta a verset, utána feledésbe merült.**

A *Krisztus, Atya Istennek Egyetlenegy Fia* (GyLK 810) 1524-ben *Johann Walter* énekeskönyvében jelent meg. Szövege – a korban szokatlan módon – egy fiatal nőtől származik; *Elisabeth Cruciger* (született *von Meseritz*) Luther egyik tanítványának és barátjának, *Caspar Crucigernek* volt a felesége.

Az ének két részre oszlik. Az első két versszak az üdvösségtörténetet mondja el, ahogy az Jézus Krisztus művében megvalósult.

Krisztus személyének eredete az Atya szíve. A bibliai gondolkodáshoz kapcsolódva az ógyházi és monasztikus teológiában a *szív* az érzékelés, az akarás és gondolkodás központja („Jött kincsből szívének”). Krisztus hajnalcsillaggal való azonosítása egyrészt a csillag különleges fényére utal, másrészt arra, hogy megjelenése új időt jelez („Időknek vége”). A

két strófa fogalmazásmódja hitvallás-szerűen tömör.

A 3. versszak új gondolatsort vezet be: közösségi imádságot Krisztushoz. A nyelv gördülékenyebbé válik, bővülő mondatok követik egymást. Érdemes figyelni a kérések sorrendjére és belső összefüggéseire: első a szeretetben és a Krisztus ismeretében való növekedés (a „nevelj” szó ilyen értelemben szerepel). Ezt követi a hitben és Krisztus szolgálatában való megmaradás.

A 4. strófa Krisztust mint mindeneknek teremtőjét szólítja meg – teljesen az ógyházi himnuszok értelmé-

ben (lásd EÉ 358: *Krisztus, menny, föld alkotója*). Az 5. vers emlékezés a keresztiségre, Róm 6,1–4 alapján. Szinte a pietizmus későbbi nyelvét előlegezi a fordulat: „ölj meg – támassz föl!”

Ezek a gondolatok jól felépített Bar-formájú strófában – 7,6,7,6,7,7,6 – öltönek testet (Luther is igen kedvelte ezt a formát, de neki minden sora egygyel több szótagból állt).

Az ének dallama világos rokonságot mutat egy, a *Lochamer Liederbuchban* (15. század közepe) megjelent világi dallal, amely érdekes módon nyolcsoros. Nem tudjuk, ki írta, és ki dolgozta át a dallamot, de ez

2. Miértünk emberré lett Időknek vége. Hogy el ne vesszünk már itt Istennél örökre. A halált lerontotta, A mennyet megnyitotta, Éltünk visszaadta.
3. Nevelj ismeretben És szeretetben, Hogy maradjunk a hitben, És járjunk lélekben, Hogy amit tőled kaptunk, Már itt megköstolhassuk, Szüntelen szomjazzuk!
4. Te menny s föld teremtője, Atyának ereje, Uralkodol örökké, Erődnek nincs vége. Fordítsd tehozzád szívünk, Igazgassad értelmünk, El ne tévelyedjünk!
5. Jóvotodért te öl meg, S támassz föl kegyesen, Az őmbert te rontsd meg, Hogy az új élhessen! Boldogan itt a földön És mennyben majd örökkön Rólad elmélkedjünk!

semmit nem von le az értékéből. Legfontosabb a forma zártsága és kiegyensúlyozottsága, amelyet többszörös ismétlésekkel ér el (a-b, a-b, c, a'-b). A dallam ritmikája attól válik élővé, hogy váltakoznak a nyugodtan lépő és táncosabb ritmusú sorok (a és c páros, a' és b páratlan metrumú). Az ellentétekben gazdag ritmika ellenére a dallam nyugalmat sugároz, mely az F-dúr hangnemenk és a sorok többnyire lépegető dallamának köszönhető. A Stollen arányosan járja be az alaphang fölötti és alatti teret. Az Abgesang kétszer is érinti a csúcshangot, a kvintet, majd azonos sorral zárja le a versszakot.

Található énekeskönyvünkben egy másik vers is erre a dallamra: *Jöjj, áldott nagy Királyunk* (GyLK 803); ennek szerzője valójában *Csorba István* (a kötetben tévedésből *Rezessy László* neve áll). Ez a szöveg először a *Karénekönyv* I. kötetében jelent meg (34. szám) egy K. Othmayr-biciniummal alkalmazva. Bár adventi ének, mondanivalója nyár közepén is aktuális.

„Jöjj, áldott nagy Királyunk, / Szívünk csak téged vár. / Újítsd meg szent egyházad, / A gonoszt üzd el már! / Add igéd tiszta fényét, / Gyújtsd fel szívünk reményét: / Ó, Jézus, jöjj hozzánk! // Ha elcsügged a lelkünk, / Te adsz reménységet, / Ha megfárad a testünk, / Elnyerjük erődöt! / Megváltónk, arra kérünk: / Védjed, óvjad az éltünk! / Ó, Jézus, jöjj hozzánk!”

■ ECSEDI ZSUZSA

Tíz év, huszonöt tábor...

► Folytatás az 1. oldalról

– Azóta önállóan szervezzük, az egyházmegyéék támogatásával, nyári alkalmainkat. Akkor még nem gondoltam, hogy egyszer tízévesek leszünk, de a lelkészek, táborvezetők és kisvezetők közül sikerült olyan csapatot magam mellé állítani, amelynek tagjai fáradhatatlanul, tényleg lelkesen és lelkiismeretesen segítettek. Az eredeti csapatból mára kevesen maradtunk, de örülök, hogy a régiékek közül sokan meghallották hívásunkat, és eljöttek.

Tubán József lelkész is minden évben részt vett a nyári táborokon.

– Tíz év alatt felnőtt egy generáció a rábcakapi táborban. Az évek során több száz gyermeknek sikerült bemutatni történelmünk, magyarságunk, néphagyományaink, no és hitünk értékeit. Nem kérdeztük, ki honnan jött. Igyekeztünk kinevelni

azokat, akik majd átveszik tőlünk a stafétabotot. Büszkék vagyunk arra, hogy idén egy olyan fiatal kezdje el teológiai tanulmányait, aki kisveze-

FOTO: HORVÁTH ORSOLYA

tőként itt dolgozott velünk a táborokban. Talán ezek az alkalmak is irányították őt a teológia, a lelkési szolgálat felé.

Karsay Lajos gyórszemerei lelkész az egyik olyan táborvezető, aki

nélkül évek óta nem képzelhető el alkotótábor Rábcakapin.

– Tíz év nagyon hosszú idő egy önszerveződő közösség életében. Hatalmas fegyvertény, hogy ennyi év alatt sem üresedtek ki táboraink – alapítja meg. – Ez talán a szervezők elhivatottságán kívül annak is köszönhető, hogy minden évben más-más történelmi kort próbáltunk meg feldolgozni. Ez a táborvezetőknek és a táborozóknak egyaránt komoly kihívást és inspirációt jelentett. Ezen a nyáron az 1848–49-es forradalom és szabadságharc eseményeire fűzzük fel foglalkozásokat.

Egy ilyen évfordulón visszatekintünk az elmúlt évekre, de előre is kell nézni. Remélem, hogy lesznek olyan fiatalok, akik majd felváltanak minket, régieket. Ha igen, akkor Isten segítségével lesz ennek a rábcakapi ifjúsági központnak húszéves jubileuma is. ■ KISS MIKLÓS

Püspöki vizit a kántorképzőben

A főtí Evangélikus Kántorképző Intézetbe látogatott dr. Fabiny Tamás, az Északi Egyházkerület püspöke. A július 23-i találkozáson bepillantást nyert az egyik nyári tanfolyamon zajló munkába, tájékozódott a résztvevők és a küldő gyülekezeteik örömeiről és gondjairól. Az oktatókkal és az igazgatótanács tagjaival folytatott kötetlen beszélgetés során a kántorképzés jelenlévő és jövőjével kapcsolatos kérdések kerültek terítékre. Az élénk érdeklődéssel kísért fórumbeszélgetésen a szolgálatát érintő szakmai és személyes kérdésekre is válaszolt a püspök. A napot lezáró vesperán Fabiny Tamás a tíz szűz példázata (Mt 25,1–13) alapján tartott áhítatot, majd éjszakába nyúló „lépcsős” örömenélés és elcsendesedés zárta a találkozót.

■ CZÖNDÖR ISTVÁN felvétele

Lábnymok a kereszt útján

► Folytatás az 1. oldalról

„Nemcsak kikapcsolódási lehetőséget kínált ugyanis az este, hanem a gyülekezet életébe való bekapcsolódást is segítette rendezvényünk” – fogalmazott a lelképásztor. A szervezők ennek érdekében templomukat is „becsomagolták”: több tucat mécses és fáklya világította meg az épületet és kertjét, színes esti fényt kapott az oltár feletti boltív, a templom hátuljában kialakított kávéházat pedig sárga és piros dekoráció tette hangulatossá.

Amíg a gyerekek a templomban az elvesztett bárányt keresték, a felnőttek labdával egy-egy rossz tulajdonságot, negatív érzést megtestesítő dobozra célozhattak a bejáratnál, jutalmul pedig a Biblia egy-egy igéje segítette a telibe talált bűnök leküzdéséhez. A résztvevők megtekinthették az *Evangélikus Élet* munkatársa, Boda Zsuzsa által Észak-Írországból készített fotókból összeállított kiállítást, valamint falújságra tűzhetők mindazon dolgokat, amelyekért hálát adnak a Teremtőnek.

Az orosházi Immanuel zenekar biznyságtétele után megtartott könnyűzenés istentisztelet nem csak liturgiájában volt rendhagyó: Nagy Zoltán békéscsabai lelkész vetített képek segítségével hirdette, hogy Jézus Krisztus az út. „Út a mennybe: ez lehetne a címe képemnek” – mondta az igehirdető, miközben egy felhők fölé vezető autópálya fotóját vetítette. „Igen, gyakran ilyen egyszerűnek képzeljük a mennybe vezető utat. A

cím ugyan jó, azonban egy másik fotó, Krisztus keresztjének a képe tartozik hozzá” – mutatott rá ténylegesen is a lelkész.

A templom bejáratától az oltárig vezető, egy keresztbe torkolló úttestre a gyülekezet tagjai felrajzolhatták lábnymukat, kifejezve a krisztusi útra lépés szándékát. *Alföldi Csaba* minni orgonakonzertjét követően egy svéd játékfilmet vetítettek a templomban. Sötétedés után a mécsesek

FOTO: LASZLO JENO CSABA

kel megvilágított csigalépcsőt végigjárók bűneiket gondolhatták végig, egy-egy „számlán” feljegyezve őket. Az ösvény végén azonban – kiérve az „adósságspirálból” – kiegyenesedett az út, és az „adósok” egy keresztre akaszthatták rá adóslevelüket. Akik még éjfélkor is maradtak az istenházában, taizéi énekekkel zárták a különleges estét.

Az, hogy az újító kezdeményezés hatására mennyien találják meg vasárnaponként a templomba vezető utat, még a jövő titka. Mindenesetre a *Nyitott templom éjszakáján* megörökített több tucat lábnym többszörösen annak, mint amennyi rendszeresen kopatja a pusztaföldvári templom lépcsőjét...

■ ELJÉCSÉ

Lágy szívű és élő hitű kántorok

Néhány hónappal ezelőtt levélben szólította meg a püspököket *Kinczler Zsuzsanna*, a főtí Evangélikus Kántorképző Intézet igazgatótanácsának elnöke. Arra kért minket, hogy mind a hárman látogassunk el egy-egy nyári tanfolyamra.

Az év egyik legforróbb napján örömmel léptem be a legendás Mandák-villa némileg aszert árnyat nyújtó kertjébe. Megszentelt helyre érkeztem. Tudtam, hogy miután a jómódú és még jobb szívű *Mandák Mária – Zászkaliczky Pál* akkori főtí lelkész tanácsára – egyházunkra örököltette csodálatos villáját, belmissziói konferenciák sorát szervezték e falak között. A fáradhatatlan *Kiss János* gondnok lelkülete évtizedekre meghatározta az itt folyó munkát is.

A kommunista önkény betiltotta ugyan a belmissziói konferenciákat, ám a gondviselő Isten úgy látta jónak, hogy akkor egyházunk kántorképzésének központja jöjjön itt létre. Száz és ezer egykori résztvevő a tanúja annak, hogy itt korántsem csak zenei oktatás folyt, hanem igazi hitébresztés és lélekápolás is. Sok fiatal indult el Fótón a hit útján, vagy éppen kapott elhívást a lelkési szolgálatra. Közülük három évtizede ismét van lehetőség ifjúsági konferenciák megrendezésére, a főtí hagyomány mégis megőrizte a maga különleges lelkiségét.

Elmondhatom, bőséges lelki és szellemi élménnyel gazdagodtam ezen az éjszakába nyúló júliusi napon,

hiszen megismerhettem az *Abaffy Nóra* tanfolyamvezető által összefogott oktatói csapat szakmai igényességét és keresztény elkötelezettségét, a fiatalok zenei és énekkari szolgálatát. Öröm volt közöttük áhítatot tartani, illetve válaszolni a fórum keretében nekem szegezett kérdésekre.

Meggyőződhettem arról, hogy nagyon igényes az intézmény hangszerparkja – ugyanakkor szűkös az elhelyezés. Egy nemzetközi viszonylatban is elsőrangú orgonát például csak egy ágyakkal zsúfolt szobában, háttizsákok és levetett tornacipők között tudtak felállítani.

Bence Gáborral, a kántorképző igazgatójával végig gondoltuk az épület bővítésének lehetőségeit. Osztozom abban az álomban, hogy célszerű volna a tágas kert egy részén külön szállásépületet emelni: így a patinás villa teljes egésze oktatási és közösségi célra szabadulna fel.

Természetesen tudatában vagyunk az anyagi korlátoknak, ám talán éppen ezek a sorok indítanak valakit jószívű adakozásra... Ez a képzés ugyanis egyházunk egyik stratégiai munkája. A távolabbi és a közelebbi egyháztörténet számos fejezete tanúskodik arról, hogy – a lelkészek munkatársaiként – milyen sokat tehettek a kántorok a gyülekezetek és falvak megmaradásáért és fellendüléséért.

Ki ne ismerné *Petőfi A helység kalapácsa* című eposzparódiáját, benne az olyan halhatatlan szereplők-

ÉGTÁJOLÓ

kel, mint szemérmes Erzsók vagy Harangláb, „a fondor lelkületű egyházfi”, a kovács mint „széles tenyerű Fejenagy” és természetesen „a helybeli lágy szívű kántor”? A 20. században aztán felnőtt két nemzedék, amely nemcsak Petőfit olvasott keveset, de kántort se igen ismert. Legjobb esetben „a cinkotai kántort” a *Mátyás* király mondákból, de inkább csak egy kutyát a *Kántor* című televíziós sorozatból...

Pedig évszázadokon át a kántortanítók voltak azok, akik templomban és iskolában nevelték és oktatták a felnövekvő ifjúságot. Az 1948-as államosítások az elnyomó hatalom legtöbbjüket választás elé állította, és vagy iskolai, vagy egyházi szolgálatukat kellett feladniuk. A többség, nyilván egzisztenciális okból, az utóbbit választotta. Gondoljunk csak bele: több száz gyülekezetben maradt üres a kántor helye abban az időben.

A kántorok szélnek eresztésével vagy szolgálatuk korlátozásával meggyengültek a gyülekezeteket tartó ereszterek. Ha nem lett volna a főtí Mandák Otthon és néhány egyéb missziói központ, akkor egyházunk

még mélyebbre süllyedt volna. (Személyes vonatkozásaként említhetem: egy ilyen elárvult szolgálati helyre hívtak 1950-ben Beled községbe egy akkor huszonkét éves leányt, akit osztályidegenként éppen akkor távolítottak el az egyetemről. Jóllehet addig csak zongorázni tanult, attól kezdve ő orgonált az istentiszteleteken, és oktatott százötven gyereket hittanra. Ő az édesanyám.)

Régen a kántorok feladata korántsem csak az éneklés vagy a hangszeres kísérés volt, hanem ők tartották kézben a liturgiát, és igen gyakran kórust is vezettek. Az egyházi énekkar mellett ez jelenthetett ünnepi dalárdát, de akár színjátszó csoportot is. Mindezzel a kántor sokat tehetett egy adott közösség fennmaradásáért, és többnyire a lelkész legkövetlenebb munkatársa volt.

A temetési szolgálatok személyessége talán különösen is összekapcsolta őket. Magam azok közé tartozom, akik még együtt temethettek *Weltler Jenővel*, a Deák téri gyülekezet nagy hatású kántorával. Minden alkalommal megtapasztaltam, hogy ő, a Lutheránia nagy hírnök karnagya, komolyan vette a legkisebbnek tűnő alkalmat is, és minden rezdülésével együtt szolgált a lelkésszel.

Persze nem minden lelkész becsülte megfelelő módon a kántort és az ő szolgálatát. Egyik korábbi gyülekezetem lelkésze állítólag így rendelkezett a szószékről: „Kántor, maga a

perselyezés alatt játsszon valami tinglitanglit!”

Becsüljük meg és szeressük a kántorokat! Emlékezzünk a neves szolgáltatókra – *Zalánfy Aladárra, Peskó Györgyre* és másokra –, és nagyon szeressük azokat a „névtelen” testvéreket is, akik istentiszteletéről istentiszteletre megszólaltatják az orgonát vagy a harmóniumot, akik nagyon sokszor szabad idejüket áldozzák föl, hogy a maguk talentumaival Isten eszközei legyenek.

Jó, hogy immár a Zeneakadémián is van egyházzenei képzés, illetve az Evangélikus Hittudományi Egyetem is indított kántor szakot. Soha nem mondhatunk azonban le a széles alapozásról. Vagyis arról a munkáról, amely a főtí Evangélikus Kántorképző Intézetben folyik.

Széles tenyerű Fejenagyból ma nem igazán kérnek gyülekezeteink. Egyházfiból is csak akkor, ha nem fondor lelkületű. Lágy szívű, de még inkább élő hitű kántorra azonban mindig szükség lesz egyházunkban.

Fabiny Tamás püspök Északi Egyházkerület

Gond nélkül a Gondviselővel

► A révfülöpi Ordass Lajos Evangelikus Oktatási Központ falait július 18–25. között felszabadult nevetés töltötte be. A nő misszió idén tizenegyedik alkalommal hívta meg ide azokat az édesanyákat, akik egyedül kénytelenek nevelni gyermekeiket. A magukra hagyottságon kívül megrázó események, kemény próbák is nehezítik a „csonka családokat” összetartó anyák amúgy sem könnyű életét. A külső szemlélő csodálkozhatott is a szokatlan vidámságon, s okkal kérdezhetette volna: megfeledeztek magukról, sanyarú helyzetükről a konferencia résztvevői?

Ha csupán ennyi történik Révfülöpön, már akkor sem lett volna hiábavaló a Balaton-parti hét. Ám idén sem felejteti, hanem a Biblia bátorító igéire „emlékezni” gyűltek össze a konferencia résztvevői. Jézus szavait idézték a délelőtti előadások, az esti áhítatok: az Úr a *Hegyi beszéd-*

bizonyította az is, hogy az egyik édesanya éppen a konferenciát megelőző napokban vált ismét munkanélkülivé.

De nem csupán a gazdaság meg-ingása, hanem az erősödő morális válság is kihát a mai ember életére. Az egyetemes erkölcsi értékeket elvesztő világban a szülők bizony szorongással tekinthetnek gyermekeik jövőjére. Felszabadító azonban tudni, hogy nemcsak saját sorsukat, de a jövő nemzedékét is Isten kezében tudhatják!

Az Úristen közelségében pedig még a halál és az örök élet kérdéséről is lehet félelmek nélkül beszélgetni. Igaz, a belső békéhez, az aggodalmaktól való szabaduláshoz Jézuson keresztül vezet út. Ezért is emelte ki több előadó is a *Hegyi beszéd* kulcsüzenetét: „...keressétek először Istennek országát...” (Mt 6,33; Károli-for-dítás)

Szó sem volt arról, hogy megfeledeztek nehézségeikről az anyák és gyermekeik! Vannak dolgok, amelyeket nem lehet otthon hagyni. A tablettákat Révfülöpön is szedniük kellett azoknak, akik gyógyszeres kezelés alatt állnak. *Dóri* ott is keresek

FOTO: BREBOVSZKY PÉTER

ben emlékezteti hallgatóit Isten gondviselő szeretetére, bátorítja őket, hogy vegyenek példát a mező liliomairól és az ég madarairól, amelyeket a mennyi Atya táplál és tart jól. A konferenciaterem falára kitett akvarell – a Down-kóros kislányával övegyen maradt édesanya, *Mező Lászlóné* alkotása – Jézusnak ezt az ígértetését örököltette meg. Rajza hét napon át tett itt biznyságot Isten gondviselő szeretetébe vetett hitéről. Az igazi meglepetést azonban az okozta, amikor a konferencia résztvevői megtudták, hogy az ideai mottó is ő választotta: „*Semmiért se aggódjatok...*” (Fil 4,6) A legelső reggelen így ő tartotta az áhítatot, immáron szavakkal erősítve meg vallástételét.

A délelőtti bibliatanulmányozásokon a szorongás különféle okai kerültek terítékre, köztük az egzisztenciális biztonság elvesztése miatti aggodalmak. Hogy mindez mennyire nem alaptalan,

székkel közlekedett, igaz, a kamasz fiúk sportot űztek abból, ki bírja tovább tolni felfelé a hegyen. *Hajnika* beteg szívét is óvni kellett a túlzott terheléstől, nem is csatlakozott a Szigligetre kiránduló csoporthoz. Néhányan a fiatalok közül akkor tudták meg, hogy nem sikerült bejutniuk a választott egyetemre. Ám az erőtlenségek, kudarcok most mégis más színezetet kaptak, ahogyan az egyik édesanya írta a záróalkalmon kiosztott lapocskára: „Kaptunk megerősítést az úton, erőt életünk küzdelmeihez, vigasztalást bajainkban.”

Pál apostol, mielőtt intene az aggodásmentes életre, így bátorítja olvasóit a levelében: „*Örüljétek az Úrban mindenkor! (...)* Az Úr közel!” (Fil 4,4–5) Csoda-e hát, hogy Révfülöpön is nevetés és felszabadult vidámság „zaja” töltötte be az evangelikus központ falait?!

■ B. PINTÉR MÁRTA

Újra van Kálvin János tér Kassán

A kassai Óváros önkormányzati képviselő-testülete a közelmúltban rábólintott a Miklós börtön melletti tér átnevezésére. A tér visszakapja történelmi elnevezését, újra Kálvin János nevet viseli. E helyütt áll egyébként a református templom is.

A képviselők a Szlovák Egyházi Testület, a Magyar Egyházi Testület és a Szlovákiai Református Keresztény Egyházi Testület kérvényére mondtak egyhangúlag igent – írta az *Új Szó* című pozsonyi napilap.

A tér eredeti megnevezését használták 1920 és 1938 között szlovákul is, majd évtizedekig a Miklós börtön melletti tértként emlegették, mivel az egyik középkori épületben börtön és kínzókamra működött, az épületet pedig az egyik hóhér, *Miklós* után nevezték el.

Orémus Zoltán kassai református lelkész a lapnak hangsúlyozta, hogy a 2009. év a legalkalmasabb a tér „visszanevezésére”, mivel az idén ünnepli a református egyház a hitújító *Kálvin János* születésének ötszázadik évfordulóját.

► MTI

Friss kása és északi gyaloglás

Evangelikus életmódtábor Orosházán

► Táborozni úgy is lehet, hogy a résztvevők nem szalonnát sütenek vagy bográcsgulyást főznek, hanem – például – kenyeret dagasztanak, mégpedig teljes kiőrlésű lisztből – amint ezt a harmadik evangelikus életmódtábor lakói is megtapasztalhatták. A *Bogdányi Mária* lelkész, életmód-tanácsadó vezetésével megrendezett tábornak július 23. és 25. között az Orosházi Evangelikus Egyházközség adott otthont. A programban nemcsak az egészséges táplálkozás bemutatása és kipróbálása szerepelt: többféle, a mindennapokban gyakorolható mozgásformát is megismertettek a résztvevőkkel. A három nap fő lelki témája az imádság volt.

A korábbi két evangelikus életmódtáborra – 2008 tavaszán és őszén – a révfülöpi Ordass Lajos Evangelikus Oktatási Központban került sor. Mivel hazánk minden tájáról érkeztek érdeklődők, felmerült az ötlet, hogy egy-egy gyülekezetben is célszerű lenne ilyen rendezni. Orosházán *Ribár Jánosné* látta el a szervezési feladatokat, számos helybéli résztvevőt „toborzott”, de érkeztek táborozók Nagykőrösről, Miskolcra és Budapestre is.

Az életmódtábor feladata az egészséges életmód elemeinek bemutatása, élményszerű közvetítése, népszerűsítése. A résztvevők előadásokat hallgathattak az egészséges táplálkozás alapjairól. A középpontban ezúttal a száz éve született *dr. Max Otto Bruker* tanítása állt. Bruker „tiltólístára” helyezte a cukorkészítményeket, a fehér lisztes termékeket, a finomított zsírokat, olajokat. Ezzel szemben javallotta a teljes kiőrlésű gabonából sült kenyeret, három kanál gabonából készített friss kása, minél több nyers étel (zöldség és gyümölcs, salátának elkészítve), valamint a természetes zsírok (vaj, tejszín,

hidegen sajtolt olajak) naponkénti fogyasztását.

Az elméleti ismeretek gyakorlatban való alkalmazására is sor került közös sütés-főzés keretében. A tábor minden résztvevője dagasztotta a teljes kiőrlésű biolisztból készült kenyér és zsemlekoszorú tészáját, másnap pedig közösen elkészített

ízleteket tehermentesítve, lendületesebb és gyorsabb teszi a gyaloglást. Reggelente a táborozók egy távol-keleti mozgásgyakorlatsor, a „Wai Tan Kung csikung” tizenkét gyakorlatát végezték el. Ezek körülbelül negyvenöt perc alatt háromszázhatvan ízületi kapcsolatot mozgattak meg.

A SZERZŐ FELVÉTELE

vegetáriánus ebéd következett. A búcsúest délutánján megtelt a gyülekezeti terem teakonyhája, ahol a különböző saláták, desszertek előkészítése folyt, majd este közös kerti sütögetés zárta a napot.

A rendezvény vendége volt *Burián László* élelmiszer-ipari mérnök és felesége, akik bemutatták az általuk készített biolekvárokat, ivóleveket, tézstaszószokat, és az otthoni befőzés természetes módszereibe avatták be a résztvevőket.

A táplálkozással kapcsolatos ismereteket különböző, kevésbé ismert mozgásformák bemutatása és megtanulása egészítette ki. Ezek közé tartozott a nordic walking, a botokkal segített „északi gyaloglás”, mely az

A program zökkenőmentes lebonyolításában *Ribár Jánosné* mellett nagy szerepük volt az Orosházi Evangelikus Egyházközség lelkészeinek, *Deák Lászlónak* és *Ribár Jánosnak*, valamint a Győry Vilmos Evangelikus Szeretetszolgálat szolgálatkész munkatársainak is.

A résztvevők a programok végzetével ismeretekben és közösségi élményekben gazdagodva térhettek haza. Mindennapjaikban ezután remélhetőleg jobban oda tudnak majd figyelni a környezettudatos életmódra, a helyes táplálkozásra, a minél több mozgásra, és mindehhez Isten segítségét és áldását kéri nap mint nap.

■ BOGDÁNYI GÁBOR

Elhunyt Werner Krusche püspök

A magdeburgi dóm néhai lelkésze, az egykori Német Demokratikus Köztársaság (NDK) Protestáns Egyházszevetségének elnöke, *Werner Krusche* püspök július 24-én, kilencvenegy éves korában elhunyt.

Egyike volt azoknak a teológusoknak, akik a legpozitívabb hatást gyakorolták az NDK egyházi életére. Utódja, *Axel Noack* püspök szerint Krusche „hívó, kegyes püspök volt – meglehetősen kegyetlen időben”. Prédikációival és állásfoglalásaival segítette az NDK egyházait a Jézus Krisztushoz való hűség útján maradni.

Igazi hídvérő volt a kettéosztott Németország egyházai között. Olyan ígértetés, aki politikai kérdésekben is mindig világos evangéliumi üzenetet fogalmazott meg, s tette ezt úgy, hogy még ellenfeleit sem sértette meg.

Magyar evangelikus és református ösztöndíjas diákok sokat köszönhetnek neki is testvéri támogatásáért, odafigyeléséért, azért, hogy lehetőséget kaptak teológiai ismeretük bővítésére az akkori NDK több egyetemén és prédikátorszemináriumában.

► Forrás: jesus.de, reformatus.hu

Jól kifőzte az evangelikus lelkész

Harminkét bográcsban főttek múlt szombaton Tamásiban, a Kossuth téren a finomabbnál finomabb ételek, és bizony nem volt könnyű a *Kovács János* Venezs-díjas mesterszakács vezette zsűri dolga. A IX. *Tamási bográcsmestere főzőversenyen* a budapesti *Nagy Lajos* aratólevelese bizonyult a legjobbnak. A második helyezést a tamási *Pech Tibor* mangalicapapriká-

sa, a harmadikat pedig a szintén tamási *Nagy Alexandra* hagymás gombaszelete érdemelte ki.

Tamási város különdíját a Hévízről érkezett *Hontheyi Zsolt* evangelikus lelkész (*képiünkön*) tekert raguja kapta. A legfiatalabb szakács különdíja *Nagy Alexandrát* (20), a legidősebb pedig *Orbán Györgyöt* (67) illette.

► Forrás: teol.hu

FOTO: SZALISZNYÓ ENIKO

Izland a szomszédban

A keresztény közösség és az európai távolságok

▶ A láthatatlan kéz ismét egymás mellé helyezte a gazdasági hírekben szokatlanul gyakran együtt szereplő két országot, Izlandot és Magyarországot. Az Európai Egyházak Konferenciájának tizenharmadik nagygyűlésén, július 15. és 21. között a franciaországi Lyonban a magyar evangélikus delegáció közvetlen szomszédja Izland lutheránus püspöke volt.

Két hasonló méretű, közös hitvallású egyház (Izland háromszázéves lakosságának több mint nyolcvan százaléká az Izlandi Evangélikus Egyház tagja), mégis teljesen különböző helyzetben vannak: míg az egyik háromszázalékos kisebbség, a másik államegyház. *Ordass Lajos* magyarra fordította az izlandi nemzeti hős, *Hallgrímur Pétursson Passiói énekek* című verseskötetét. Az európai ökumenikus mozgalom hálója ilyen szálak sokaságából szövődik.

A kicsi, de élő kapcsolatok hálója látszik működni, mert a világ hatalmasat változott fél évszázad alatt. Az elmúlt ötven év eufóriája a múlté. A vasfüggöny túoldalára tekintés romantikája nincs többé. Európa legnagyobb része egységes, ahol az egymással versengő érdekek diktálnak. Az ökumenében egy ideje hűvös szelek fújnak, Rómától Moszkváig. A gazdasági válság komoly spórolásra kényszeríti a korábban végtelen erejűnek tűnő nyugati egyházakat is. Korábban szegény, elnyomott keleti egyházak mára államegyházak lettek, politikai szövetséggel, pompával és állami dotációval.

Nagy fordulatok történtek, melyeket fel kell dolgozni. E

folyamat keretében az Európai Egyházak Konferenciáját olyan szervezetté szükséges alakítani, mely képes a keresztény egyházak hangját képviselni az egységes Európában. Ez a hang nem mindig feltétlenül népszerű a széles társadalom körében.

A nagygyűlés felvállalta ezt az őszinte hangot több vonatkozásban is, a környezetvédelemtől a roma kisebbséggel kapcsolatos feszültségekig. Központi szerepet kapott a menekültek helyzete. Az egyházak erős bibliai alapokra építve egyértelműen a menekültek, idegenek mellé álltak Lyonban. Ezt jelképezte az az ötvenedik születésnap ajándék, melyet az újonnan beépülő, európai migránsokat képviselő szervezet, a Churches' Commission for Migrants in Europe (CCME) adott át: egy menekülteket szállító, Európa partjainál összetört hajó darabját. Európa nem zárulhat be a globális világban és az európai kereszténység sem. A tá-

voliak sokszor hozzánk hasonlók, mint a közeleiek, legyen az gazdasági válságtól sújtott izlandi vagy kisebbségi olasz evangélikus egyház. A közeleiek pedig alapvetően különbözhetnek tőlünk, elég például a román ortodox egyház helyzetére vagy a nagygyűlésen is előkerült szlovák nyelvtörvény ügyére gondolnunk.

Az európai integráció hálóját komoly hullámok teszik próbára. Összekötő és szétválasztó tényezők egyaránt lehetnek az egyházak. Kérdés, melyik szerep lesz az erősebb.

Lyon a római idők óta egyházi központ is. Itt máig él a 2. század negyvennyolc keresztény mártírjának emléke. Ennek a kornak kiemelkedő személyisége a keleti és nyugati egyház által egyaránt szentként tisztelt *Ireneus* püspök. A Kis-Ázsiából származó *Ireneus* a keleti világból, a mai Törökország területéről került a nyugatiba, és tudott a béke követé lenni még a keresztényüldözés idején is. Ez az egyesítő keresztény szellemiség a ma Európájának alapját képezheti.

Izland és Törökország egyaránt az Európai Unióba igyekszik. A nagy megosztást a nagy integráció váltotta fel. A határok kifelé tolódnak, és kérdés, hol állnak meg. Európa egyházai ebben az új világban keresik helyüket.

■ SZABÓ B. ANDRÁS

A Európai Egyházak Konferenciájának 13. nagygyűléséről összefoglaló tudósítást a punk múlt heti számában közöltünk.

Határeset, avagy van határ, vagy nincs határ?

■ FABINY TIBOR

Az *Evangelikus Élet* 2009. július 19-i száma a 10. oldalon hozta *Németh Zoltán* evangélikus lelkész *Határ Isten és ember között* című meditációját, amely eredetileg a *Határ menti meditációk* című kötetben jelent meg (Luther Kiadó, Budapest, 2008).

Értem én a szerkesztői jó szándékot, hogy a határnyitás huszadik évfordulója körül egy „ütős” és esztétikailag is igényes meditációt kívánt megjelentetni. Sajnálatos azonban, hogy hetilapunk munkatársainak ezúttal elkerülte figyelmét a *Lelkipásztor* című lelkészi folyóiratunk 2008-as évfolyama. Ott ugyanis ez a meditáció a 2008/7. szám első oldalán már megjelent.

Az újraközlés természetesen még nem lenne baj. Ám ugyanezen évfolyam 11. számának 421. oldalán olvasható *Gémes Istvánnak* „Tisztelt Főszerkesztő Asszony! Kedves Marianna!” címmel egy igen határozott írása, amely így kezdődik: „Szeretnék tiltakozni a *Lelkipásztor* 2008/7. száma első oldalán közölt írás legelső mondata ellen.”

Gémes István tézise: „...ez nem igaz.” Tudniillik *Németh Zoltán* írásának az az állítása, hogy lényegében nincs határ Isten és ember között, mert az Isten határtalan, s „ha mégis valamiféle határokat látunk, azok a mi emberi határaink”.

Gémes mindezt istenkereső emberként, a vallásokkal foglalkozó tudósként, a görög drámák szeretőjeként, az *Ótestamentum* olvasójaként s végül, de nem utolsósorban: Jézus tanítványaként fejt ki. A rövid, de tartalmában igen gazdag olvasói levélnek csak az utolsó bekezdését idézem: „Jézus tanítványaként mondom: ez nem igaz. Különböznél érthetetlen lenne 1 Tim 2,5: »Mert egy az Isten, egy a közbenjáró is Isten és emberek között...« Fölösleges lenne a jézusi kenózis, az inkarnáció, s elvesztené értelmét az imádság és a kegyelem királyi széke elé való járulásra való felhívás. Ez a mondat így nem igaz.”

Gémes István Németországban élő evangélikus lelkész, teológus; az elmúlt év őszén Károli Gáspár-díjat adományozott neki a Oktatási és Kulturális Minisztérium. Nincs tudomásom arról, hogy a hivatkozott meditációval kapcsolatban lelkészeink vagy teológusaink tettek volna hasonló észrevételt, vagy valamilyen formában hozzászóltak volna e vitához. Egyházunk teológiai berkeiben beszédesen néma csend honol. Oly nagy csend, hogy még hetilapunk szerkesztői sem emlékeztek arra, hogy néhány hónappal ezelőtt valaki már határozottan megszólalt ebben a kérdésben.

Egyházunkban a teologizálásnak ma sajnos nagyon alacsony az árfolyama. Az esztétizálás már valamivel magasabb. Azt ma nem szokás vizsgálni, hogy egy állítás igaz-e. Elég, hogy szép, tetszetős legyen. *Németh Zoltán* írása valóban szép és tetszetős. Sőt: nagyszerű. Csak egy baj van vele: ez így nem igaz. (Én is megjelentettem volna, mondjuk, egy bölcsésznek számára írt folyóiratban. Mert hát a szerzői szabadságot tiszteletben illik tartani, s egy világi fórumon tényleg „nincsen határ” teológusok és bölcsészek között, s egy bölcsészlapban különösképpen nem számítanak mázsás teológiai tévedések.)

Egy lelkészi szaklapban s egy egyházi hetilapban azonban van egy benső norma, ha úgy tetszik: határ. Itt bármit, bárkinek, bárhogyan már nem (lenne) szabad leírnia. Gondoljunk csak arra: ha egy sebész fél milliméterrel eltéveszti a vágást, az a beteg számára végzetes lehet; ha egy zenész elvétí a hangot, tönkremegy a koncert. Akkor a teológiában miért ne lehetne norma? Itt talán mindent szabad? Elég, ha tetszetős a megfogalmazás? Alig hiszem.

Németh Zoltán egyik csúsztatása, hogy a határt azonosítja a korláttal, s ezzel máris azt sugallja, hogy aki az Isten és az ember közötti határról beszél, az korlátolt lény, mert Jézus határátlépéseinek helyein ma „nagy vallásos tisztelettel övezett és védett határköveket” állít.

A szerző kétségtelenül vonzó gondolatmenete egy ma sokak számára divatos Jézus-képet jelenít meg: lám, Jézus minden határt átlépett (férfi és nő között; bűnös és bűntelen között; hívó és hitetlen között; gyermek és felnőtt között; törvény szerint élő és törvényen kívüli között; tiszta és tisztátalan között; méltó és méltatlan között), s a „határkövekkel övezett” kereszt felé vezető út azt jelenti, hogy „mi is bátran lépjük át őket”.

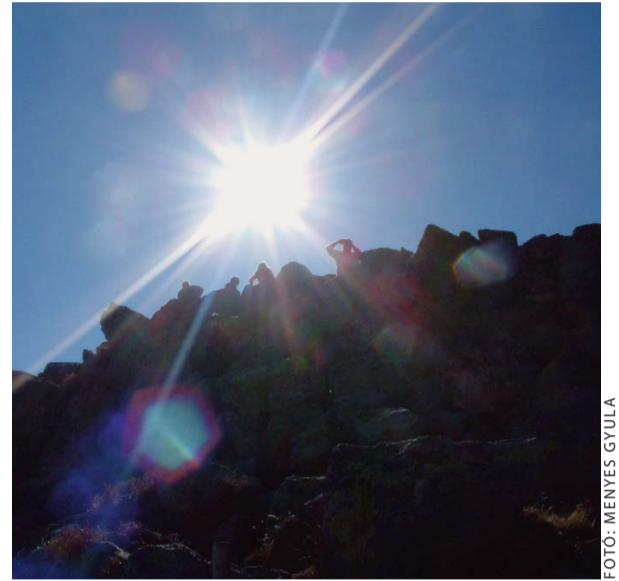

FOTO: MENYES GYULA

Gémes Istvánnal együtt én azt mondom, hogy ez a sok részgazságot is tartalmazó divatos „jőfej-Jézus-kép” ilyen formában, összességében nem a Biblia, nem a hitvallásaink, nem az egyház hitének a Jézus-képe. Azt is mondom, hogy *Feuerbach* tézise köszön itt vissza: ez a mai ember önmaga képére teremtett Jézus-képe. Ez a Jézus azért szimpatikus, mert ő olyan, mint én vagyok.

Azt is mondom, hogy *Németh Zoltán* Jézus-képe alapvetően romantikus Jézus-kép. Mit jelent ez?

Évtizedek óta tanítom az egyetemen bölcsész diákjaimnak *T. E. Hulme Romanticism and Classicism* című tanulmányát, amelyben *T. S. Eliot* kortársa, a 20. század elején élt angol irodalomtudós szemléletesen állítja szembe a „romantikus” és a „klasszikus” gondolkodásmódot. Rámutat a két szemléletmód különböző istenképére is: a romantikus gondolkodás számára nincsen határ, hiszen az ember maga is Istenné válhat. Ezzel szemben a klasszikus gondolkodás mindvégig ismeri a különbséget Isten és az ember között. Az Isten: Isten; az ember: ember. Talán arra még emlékszünk *Luther-tól*, hogy a megkülönböztetés képessége tesz minket teológussá.

Abban igaza van *Németh Zoltán*nak, hogy Jézus a földi életében sok, ember által támasztott korlátot és kreált határt átlépett. De az Atya Atyaságát a vele egyenlőségű Fiú mindvégig tisztelte (!) tartotta, s mindvégig tudatosította, hogy van, ami csak az Atya hatalmában van (Mk 13,32).

A romantikus szemlélet csak Jézus „személyét” látja, addig nem jut el, hogy értelmezze az ő „művét”. Jézus nem egyszerűen a személyében volt (de láttuk, itt is tiszteletudóan!) határátlépő. A legnagyobb határátnyitás Jézus Krisztus „műve”, az ő keresztalála és a húsvéti feltámadás volt.

A keresztet – a szerző gondolatmenetével szemben (!) – nem az ember (Pilátus, a rómaiak, a zsidók) állította, hanem az Isten. Nagy különbség! 2 Kor 5,18–21 értelmében nem büntetésből, hanem szeretetből. Azért, hogy „lecserelje” a bűnei következtében önmagát megkötöző, majd odaszegező embert a Másikkal (vö. a görög „*katallagē*” jelentését!), az ő egy született Fiával. A nagypéntek és a húsvét misztériuma (amiről a szerző egy szót sem ejt!) a valódi, igazi határátnyítás, határátlépés. Az ortodox húsvéti liturgia erről így énekel: „A pecséteket sértetlenül hagyva feltámadtál a sírból, óh, Krisztus, aki a Szűz zárját születéseddél meg nem bontottad, és megnyitottad nekünk a Paradicsom kapuit”.

Lehet, hogy a cikknek emberileg sokan tapsolnak, de csakis erre a győzelmi liturgiára tud az egyház énekével így felelni: „Amen! Halleluja!”

Magyar egyházi vezetőkkel találkozott a New York-i főrabbi

Budapesti látogatása keretében magyar egyházi vezetőkkel találkozott július 23-án *Arthur Schneier* New York-i főrabbi. Az Egyesült Államok ideiglenes ügyvivőjének rezidenciáján zajlott ebéd szövege került az egyházak nemzetközi szerepvállalása a válság idején, továbbá a magyarországi egyházak és a kormány viszonyának alakulása.

A nagy nemzetközi tekintélynek örvendő *Schneier* főrabbi jól beszél magyarul. Gyermek-

ként ugyanis 1939 és 1945 között – miután családjával együtt menekülnie kellett Bécsből – a kárpátaljai Kőrösmezőn élt, ahol nagyapja rabbiként szolgált.

A kötetlen eszmecsere *dr. Fabiny Tamás* püspök a Keresztény–Zsidó Társaság ügyvezető elnökeként tájékoztatást adott arról a tudományos és gyakorlati együttműködésről is, amely a hazai keresztény egyházak és a zsidóság között jelenleg folyik.

Balról jobbra: *Köves Slomó*, az Egységes Magyarországi Izraelita Hitközség rabbija, *Fabiny Tamás* evangélikus püspök, *Jeffrey D. Levine*, az Amerikai Egyesült Államok ideiglenes ügyvivője, *Arthur Schneier* főrabbi, *Bölcskei Gusztáv* református püspök és *Kiss-Rigó László* római katolikus megyés püspök.

Jegyzetlapok (Napló, 2009)

Evangelikusok Nagyváradon. *Mátyás Attila*, a fiatal lelkész kalauzolja a vendégeket. Nagy szeretettel beszél az elődokról, *Maternyi Ernőről*, aki a legnehezebb időben kovácsolta erős közösséggé a váradiakat. 1907-ben sikerült, nagy áldozattal, felépíteni a templomot és az iskolát. Később a lakást is. A zsarnoki elnyomás alatt bátor prédikációival *Deák Ödön* tartotta össze a lelkes gyülekezetet. *Mátyás Attila* büszkén mutatja Isten házát, a rozsdabar-natornyot a két kisebb csúccsal. „Csoda, hogy megmaradtak” – mondja egy idősebb férfi azok közül, akiknek a kilencvenes évek előtt minden napjukat a félelem árnyékolta be. De élnek, és boldogan éneklük a „lépésmez-ízű” zsolttárogat. Jelenleg hétszázhetven lelket számlál a gyülekezet, ebből ötvenhat német nyelvű tag jár istentiszteletre. Az óvodában is mosolyos, vidám gyerekek játszanak. *Mátyás Judit*, a feleség mondja búcsúzáskor: „Az egyetemes keresztény jelleg dominál nálunk. Azt akarjuk, hogy mindenki jól érezze magát, mint egy nagy családban.”

Szilágyi István már túl van a hetvenen. A Kolozsváron élő Kossuth-díjas író elbeszélések és riportok után 1974 őszére készült el első regényével. A *Kő hull ósodó kútba* igazi sikert hozott számára. A majdnem hétszáz oldalas következő regény, az *Agancsbozót* még finomabb szövéssé. Itt is, mint az előzőekben, keresztül-kasul bolyong a történelem útvesztőiben. A *Hollóidő* (2001) lezárja az író több évtizedes lázas múltváltását. Tragikus helyzetek, történelem százféle válfajából épül fel hatalmas kötet, s bomlik ki mondanivalója: nem a halál az emberi lét tragikum, csak az értelmetlen halál az, mely céltalan, sodródó élet végére tesz pontot. A jeles író születésnapján nem fukarkodtak a barátok, a kritikusok a dicsérrel. Nekem egy idős tanító szavai tetszettek a legjobban: „A magyar nyelv erdőzűgását hallani Szilágyi István könyveiből.”

Barátság. Van-e még barátság a világban? Az életben? Fiatalon azt hittem, van, és mindet meg tudom tartani. Ma, annyi évtized elteltevel, úgy hiszem, barát csak kevés van, és azok is lassan elfognak mellőlem. Ez a kapcsolat bonyolultabb és fájdalmasabb, mint a szerelem. Adni és szüntelenül kapni akar. A barát csak adhat. Ez kemény és férfias kapcsolat, szavak nélkül is érteni egymást. Ritka, mint a fehér holló.

Latinovits-kiállítás. A Színészkirályra emlékezett a Várnegyed Galéria fényképek, személyes tárgyak, filmek, hangfelvételek és színházi relikviák segítségével. A művészpár, *Ruttkai Éva* és *Latinovits Zoltán* boldogságát és fájdalomtát villantotta föl a fotósorozat, amely az Endrődy utcai otthonukban készült. Nem felejtettük el közös fellépéseiket, de jó volt újra látni a gyorsan tovatűnő időben: *Ványa bácsi*, *Kárpáthy Zoltán*, *Szindbád*, hogy a legismertebbeket soroljam. A tárlóban műszaki rajzokkal illusztrált kopott füzet emlékeztetett az egykori építészhanglatra. A jegyzetlapokon a *Kód-szurkáló* első fogalmazványai; a *Krúdy világa* című nyitott könyvben a színésznő beírásai. A sarokban a veszprémi ikonos díszlet, mögötte korabeli kritikák és újságcikkek... Fájó-szép találkozás volt ez: bementünk, elhallgattunk, néztünk és olvastunk. Csend volt, és mindenki a saját emlékeit idézte föl, a neki legkedvesebbet.

Mexikó. Halottak napja. Két napig tart: tánc és zene reggeltől estig. Először a fiatalon elhunytakra emlékeznek, azután következnek az öregek; rájuk emlékezve egy szál virággal a kezükben egy pillanatra elcsendesednek. Az ünnepnek ősi indián gyökerei vannak, onnan a vidámság és a tarka ünneplőruha. Belém villan a mi gyászunk, a mi novemberi gyertyagyújtásunk a késő alkonyatban. A dörvete temető, a csönd, a néma férfiak és nők a sír körül. Csupa fekete szomorúság és föltámadó emlék századok óta.

■ FENYVESI FÉLIX LAJOS

Operaházak a messzeségben

► **Az operabarátoknak általában megrögzött szokásaik vannak. Szeretnek ugyanazon a helyen ülni, s többnyire kedvenc operáik köre is véges. Néhanapján megnéznek vagy meghallgatnak ugyan egy-egy kevésbé ismert darabot, de ezek az előadások általában nem borítják fel az addigi kedvencek listáját. Az operaturizmus némi-leg tágítja a horizontot, de ez is csak az öreg kontinenst érinti, a salzburgi vagy bayreuthi fesztiválon látottak-hallottak életre szóló élményt jelenthetnek. A távolabbi operaházakról kevés szó esik. Talán kivétel a New York-i Metropolitan, amelyet rendszeres operaközvetítései tettek világszerte ismertté. A többi híres észak- és dél-amerikai operaházat viszont továbbra is az ismeretlenség köde veszi körül, s ekkor még csak a két földrész intézményeit vettük lajstromba. Pedig gyakran érik az embert meglepetések.**

Egy film forgatásának szünetében látogattam el a tuniszi városi színházba, s rögtön ritkaságba botlottam: *Pergolesi* és *Paisiello* azonos témára írt operáit, az *Úrhatnám szolgálót* hirdették a plakátok. Az előadást a Tunéziai Olasz Intézet segítségével állították színpadra, s *Damiana Mizzi* és *Angelo De Leonardis* személyében ismert dél-itáliai művészek emelték a bemutató fényét.

A darab áthozatala Bariból bátor kezdeményezés volt, hiszen az egyező téma feldolgozása akár unalmas is lehetett volna, de az életvidám rendezés s az opera buffa önfeledt játéka kellemes estét szerzett a szépszámu nézőközönségnek. A tunéziai operakultúra szerepe, noha a francia érában fénykorát élte, a szabadság kivívása után egyre csökkent. De e kevés is figyelemre méltó: a turisták kedvéért minden évben az El Djem-i arénában mutatnak be operát (idén a *Traviatát*), s a fővárosban is rendeznek alkalmi előadásokat.

Tuniszban máskor is találkozhattam csemegékkel, az elmúlt évben például *Delibes Coppélia* című balettjét élvezhettem. Megfogott mindkét előadás hangulata: a karót nyelt európai közönség helyett igazi déli, temperamentumos publikum váltott ezekre belépőt. Legfeljebb engem zavart, ha néha megcsörrent a mobil, s a cserfes telefonáló előadás közben tíz embert felállítva hagyta el a termet, s tért vissza, miután kibeszélte magát.

Az afrikai operajátszásról legtöbbszörnek a Kairói Operaház jut eszünkbe. *Verdi* a Szuezi-csatorna megnyitására írta *Aida* című operáját, s 1871-ben mutatták be az egyiptomi fővárosban.

A Hanoi Operaház

Maga az épület 1971-ben leégett, az új operaházat, a modern arab építészeti alkotását 1988-ban adták át a publikumnak.

Az elmúlt száz évben a kairói operabarátok külföldi társulatok vendégjátékát élvezhették, az első hazai társulatot 1952-ben alapították. Az arab nyelven előadott első művek között *Lehár Ferencnek A víg özvegyét* és *Verdi Traviatáját*

jegyezték fel a krónikák. A jelenlegi társulat méltó az új dalszínházhoz, magas színvonalon interpretálja az operairodalom legjavát harmincnégy szólóénekesessel.

A távol-keleti operafellegvárak között Tokió áll a sor élén, a főváros két operának ad otthont. A háború utáni magas szintű japán zenei képesség kedvezően hatott e színházak színvonalá-

Szingapúr – kilátás az Esplanade kulturális központból

ra is, s a gazdasági fellendülés az intézménynek szilárd hátteret biztosított. Így nem meglepő, hogy a sztárenekesek egymásnak adták a kilincset: a hatvanas években többek között *Carlo Bergonzi*, *Gabriella Tucci*, *Kónya Sándor* turnézott szívesen Tokióban.

– Nagyon művelt és kifinomult a japán közönség – emlékezik *Marton Zoltán*, *Marton Éva* férje és menedzsere. – Éva többször is nagy sikerrel szerepelt a japán fővárosban. Különösen emlékeztet az 1990-es *Salome*-előadás, amelyet *Seiji Ozawa* vezényelt, de *Fidelio*-, *Turandot*- és *Tosca*-alakítása is jó kritikát kapott.

A Szöuli Operaházról egyre több információ jut el Európába. A társulat székhelye az 1993-ban épült Szöuli Művészeti Központban van, a négyszintes operateremben kétezer-kétszáz

dül voltunk vendégművészek, a többi szerepet koreai énekesek alakították. Kiváló művészek vannak, legtöbbször olyan híres professzoroktól tanult Olaszországban, mint *Carlo Bergonzi* vagy *Giulietta Simionato*. A hazatértek viszont kötelességüknek érzik, hogy továbbadják tudásukat, így az opera bővelkedik felkészült énekesekben. Meglepő a művészek alázata és tudásvágya, otlétem alatt is sokan fordultak hozzám szakmai kérdéseikkel. Tokióhoz hasonlóan figyelemre méltó a színházban uralkodó fegyelm. Külön kell szólnom a közönségről, nagyon lelkes és zeneértő publikumot ismertem meg Szöulban.

Természetesen más távol-keleti országokban is meghonosodott a műfaj, Manilának saját operatársulata is van (*Marton Éva* húsvétkor az *Evangelikus Életnek* adott interjújában egy karácsonyi *Tosca*-előadást említett, kuriózumként szólva az uszoda partján rendezett karácsonyi ünnepségről).

Szingapúr operaélete két évtizede vett új lendületet, amikor 1991-ben megalakult a Lyric Opera társulata. A multikulturális városállam ráadásul az új évezredben egy remekbe szabott kulturális centrummal, az Esplanade-dél gazdagodott, ahol számos klasszikus zenei koncertet és operaelőadást is rendeznek.

Más távol-keleti országokban csökkent az opera szerepe. Erre a tipikus példa Vietnam. A Hanoi Opera-

ház 20. század elején épült palotája impozáns: a Broger és Harloy tervezőiroda a Párizsi Nemzeti Operát vette mintájául, nézőterén kilencszázán foglalhatnak helyet. Magára a műfajra viszont már csak nevében utal. Noha Vietnam zenei élete igen gazdag, s a nyugati zene is méltó helyet foglal el a hangversenyéletben, az operaélet már jóval szegényebb. Csak elvétve játszanak teljes operát, s az ária hangversenyek is igen ritkák (újévi koncert), viszont klasszikusbalett-előadásokat gyakrabban rendeznek.

S végül a világ másik oldaláról, Ausztráliáról és Új-Zélandról sem szabad megfeledkezni. Az Új-Zélandi Opera – kevés bemutatóval s főleg vendégművészekkel – Auckland és Wellington közönségét is kiszolgálja. Idén tavasszal *Rossini Olasz nő Algírban* című operáját tűzték műsorra, ősszel pedig *Csajkovszkij Anyeginje* lesz látható. Az előadásokon a Vector Wellington Zenekar és az Aucklandi Filharmonikus Zenekar működik közre.

Lényegesen többször beszélnek a sydneyi operaházról. A világ leghíresebb épületei között tartják számon, s csodálói talán nem is tudják, hogy milyen előzmények után épült meg. A pályázatot már 1954-ben kiírták, s a nyertes *Jørn Utzon* dán építész lett. A történet botrányok sorozatával folytatódott, végül évtizedes viták után 1973-ban avatta fel az épületet *II. Erzsébet* angol királynő.

A tengerparti épületegyüttes kagylót, illetve vitorlást szimbolizál, s az évek során a város jelképe lett. Sajnos külső és belső megjelenése között igencsak tetemes a különbség: a belső kialakításra fordítható pénz a gigantikus építkezés felemészttette, s a színházterem egy közepes színvonalú kultúrházra hasonlít.

Az ausztrál operaélet szereplői közül az operabarátok általában *Joan Sutherland* drámai koloratúrszoprán művészetére emlékeznek. *Sutherland* az európai és amerikai operaszínpadok dívája volt, s *Pavarotti* egyszer az „évszázad hangjának” is nevezte. Az elrett harminc év alatt tehetséges fiatal nemzedék folytatta a hagyományokat, s élénk operaéletet teremtett az ausztrál városban. 1999-ben magam is ellátogattam egy *Tosca*-előadásra. Sajnos azon az estén a társulatnak éppen nem a tehetségesebb fele énekelt...

■ CSERMÁK ZOLTÁN

Fa- és kőfaragók emléke

A Kapoli Múzeum és Galéria Balatonlellén

▶ Az 1790-ben épített, hosszú, fehér parasztház utcai homlokzata már messziről hívogatja az arra járókat. Szökőkúttal és szobrokkal díszített udvarán lusta, fekete macska köszönti a betérőket, a múzeumba lépve pedig kellemes hívős fogadja a látogatókat. A Ligeti Gábor bérelte Kossuth utcai kiállítóhely igazi kincsekkel várja május elejétől október közepéig a magyar tenger déli partján kirándulókat Balatonlellén.

A huszonhat éve létrehozott múzeum egyik terme id. Kapoli Antal (1867–1957) Kossuth-díjas somogyi pásztor, faragó művésznek és fiának, ifjabb Kapoli Antalnak (1893–1971), a népművészet mesterének állít emléket, nemcsak életükbe engedve betekintést, de néhány remekművet is kiállítva.

A másik földszinti helyiségben a neves impresszionista szobrász – az egykor Rodin-tanítvány –, Ligeti Miklós (1871–1944) állandó kiállítása látható. A századforduló pezsgő kulturális életében aktívan részt vevő alkotó készítette például a párizsi világkiállítás magyar pavilonjának – díjjal is jutalmazott – bejáratát kompozícióját. Később már mint sikeres szobrász komponálta meg 1911-ben a torinói pavilont, amely a szecesszió egyik csúcspontjának számít. Portréit és zsánerszobrait az 1890-es években rendszeresen kiállította a Nemzeti Szalonban, és az arisztokrácia is felfedezte őt. Az Andrássy, Széchenyi, Apponyi, Orczy család szinte valamennyi akkor élő tagját megmintázta.

Több munkája a mai napig látható; gondoljunk csak Erzsébet királyné fehér márvány szobrára Szegeden, a Kerepesi úti temető néhány síreléművére Budapesten vagy Rudolf trónörökös városligeti szobrára (Evangélikus Élet, 2008/33–34. szám).

Ligeti Miklós legismertebb alkotása talán a miniszterelnöki parancsra 1900-ban elkezdett Anonymus-szobor, amely a Vajdahunyadvár udvarán látható.

A szoborállítás előzménye az, hogy Vilmos német császár egy pesti látogatása során sívárnak találta a várost. Válaszul Ferenc József tíz szobor elkészítésére biztosított fedezetet. A megvalósítás azonban nem volt egyszerű feladat. Tíz olyan személyt kellett ugyanis találni, akiknek úgy lehetett emléket állítani, hogy a mű se a magyarok, se a Habsburg-ház érzelmeit ne sértse. Így született meg az ötlet, hogy – többek között – a Gesta Hungarorum (A magyarok cselekedetei) írójának, Anonymusnak is készüljön el a szobra.

Bár a honorárium igen jelentős összeg volt, nem tolongtak a jelentkező művészek. Hiszen olyasvalakit kellett megmintázni, aki úgy intezte, hogy személye homályban maradjon. Még a nevét sem lehet tudni, az utókor nevezte el Anonymusnak (vagyis „Névtelennek”). Ekkor bízták meg a feladattal a huszonkilenc éves Ligeti Miklóst.

A kámza alatt rejtőző írónak bravú-

rosan megoldott szoboralakja nem mindenkinek nyerte el tetszését, de a művész sok elismerő szót is kapott, például a kortárs Bródy Sándor írótól is.

E két állandó kiállítás mellett a Kapoli-múzeum padlásterében kialakított galériahelyiség '94 óta időszakos tárlatoknak ad otthont. Az érdeklődők augusztus 14-ig a Munkácsy-díjas Somogyi Győző festőművész A magyar hősök arcképcsarnoka című kiállításának válogatását láthatják. A magyar honfoglalás ezeregy századik évfordulója tiszteletére tíz éven át készített, száz arcképből álló festménysorozat negyven darabja látható most Balatonlellén. A képek a magyar történelem vitéz katonáit ábrázolják Attilától egészen Maléter Pálig.

■ – BZS –

Kapoli Múzeum és Galéria, 8638 Balatonlelle, Kossuth Lajos u. 35. Tel.: 85/354-468.; honlap: www.kapoli-muzeum.hu. Nyitva tartás: május 1. és október 15. között hétfőtől szombatig 9-től 18 óráig, vasárnap 9-től 12-ig. A belépőjegy ára felnőtteknek 380 forint, diákoknak és nyugdíjasoknak 250 forint.

A SZERZŐ FELVÉTELEI

Közös ima Madonna koncertje ellen

Tovább folyik a „keresztes hadjárat” Madonna varsói koncertje ellen: radikális katolikusok közös imára szólítottak fel az énekesnő vallási ünneppel egybeeső fellépésének megakadályozására. A lengyel katolikus egyház azonban nem állt a kezdeményezés mellé.

A pop „koronázatlan királynője” augusztus 15-én ad koncertet Varsóban, ám lengyel katolikus szervezetek tiltakozást szerveznek az énekesnő fellépése ellen. Ennek oka, hogy augusztus 15. fontos dátum a katolikus vallás számára, ez Nagyboldogasszony napja, azaz Mária mennybenmenetelének ünnepe, így nem tartják alkalmasnak a napot a provokatív előadó koncertjére.

Több katolikus szervezet, köztük a nemzeti tradíciók védelmében fellépő Pro Polonia mozgalom Varsóban közös imádságra invitálja híveit a fellépés napjára. A szervezetek eredetileg misét akartak tartani, a lengyel egyház azonban annak ellenére sem támogatja a kezdeményezést, hogy a Pro Polonia vezetője, Marian Brudzynski minden lengyel papot arra szólított fel, hogy támogassa őket a popdívá elleni harcban.

Az énekeső fellépésének dátuma egybeesik egy másik lengyel ünnepel is, ezért más közösségek is kérték a popsztárt – aki önjelölt követte a kabbalizmusról –, hogy válasszon másik időpontot, és kerülje

el a botrányt egy olyan országban, ahol ilyen erős a katolikus vallás befolyása a társadalomra.

Egyes radikális katolikus szervezetek egyenesen azzal vádolják a popdívát, hogy kifejezett provokációról van szó, hiszen Madonna híres „keresztényellenes” megnyilvánulásairól. Persze nemcsak támadói, hanem rajongói is vannak Lengyelországban az énekesnőnek – a húszezer koncertjegy kevesebb mint egy óra alatt fogyott el.

A Sticky and Sweet címet viselő turné Budapesten is lesz állomása, az énekesnő augusztus 22-én lép színpadra a Puskás Ferenc Stadionban.

▶ MTI

Szívközelit átkelések

Akár egy szuszra is ki lehet olvasni Márton Gyöngyvér kötetét. Mégis azt javasolom leendő olvasóinak, ne így tegyenek. Ugyanis a szerző novellái, vallomásai, történetei, pillanatfelvételei olyan szépen festett, élvezetes stílusban, gondolatban, mondanivalóban gazdag írások, hogy világukban érdemes időzni.

Érzékeny lelkű íróember, anyanyelvének igazi szerelmese Márton Gyöngyvér. Író és olvasó lélek, aki apró rezdüléseket is érzékel a világból, nem megy el a részletek mellett, ugyanakkor a nagy összefüggéseket is látja és látatja olvasóival. Művészi eszközökkel ábrázol egy sorst, amely a maga valójában természetesen egyedi, mégis, a kor, a történelem által kimérten sokaké. De talán nem mindenki képes rögvést megérteni, megérezni, ezért jó, hogy van, aki – talán az írók születésekor nem is tudatosan, mégis, kötetét formáltan, egymásra rímelően, részletgazdagon kifejtve – sorsközössébe von.

Miről beszélnek? Márton Gyöngyvér Marosvásárhelyen született, fiatal felnőttként jött át Magyarországra,

és évtizedek óta Budapesten él családjával, itt van hivatása, az Evangélikus Hittudományi Egyetem könyvtárosaként dolgozik. Van szülőföldje, van hazája, anyaországa. Van állampolgársága, anyanyelve, nemzetisége. Megfogalmazza önmagát, az otthon és az itthon – mi csak hisszük, hogy olyan egyszerű és egyértelmű – képletét, vall a kisebbségi lét adta, egy életen át megválaszolandó kérdéseiről. Határokon átkelni nem könnyű, mert a határok nem is annyira kívül vannak. Képet kap az olvasó a vámosok packázásairól, a hivatalok megalázó procedúráiról, a „Magyarba” menő zsúfolt vonatokról, az utazás méltatlan körülményeiről, de a belső folyamatok, a belül bejárt utak az igazán izgalmasak. A szerző ezekről is hitelesen „tudósít”.

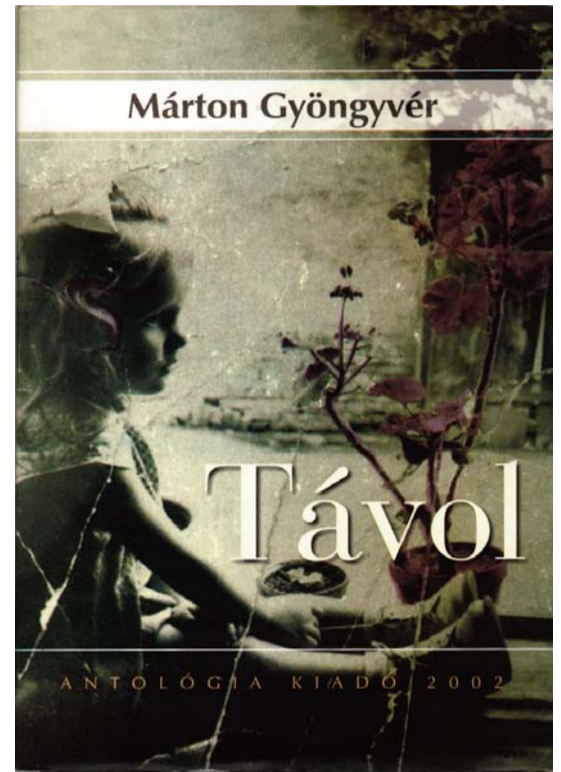
S miről még? Avagy: miért is ajánlom én olvasásra Márton Gyöngyvér kötetét? Roppant egyszerű a recenzens dolga. Mert jó témákat jó stílusban vet papírra. Személyesen, mindvégig, önmagát vállalva; az írók címei zárójelben állnak, de korántsem mellékes-zárójeles történetek ezek. Az író megengedi, hogy ismerősök legyünk.

Boldog, szeretetben megélt gyerekkor világa bontakozik ki a kötetekből. Nagy játszadozások a gyerekesre, önfelelt hancúrozások a testvérekkel, régi nyarak színe, íze, illata. Imádkozás a Mamával. Erdély szépséges tájai, a sós vízű tavak, megannyi kaland... Mindez persze a „szocreál” – erről is szól egy figyelemre méltó írás – éveiben, a gyermeki emlékezet számára azonban ezek varázslatos, csodaszép idők, hiszen: szeretve gyermeknek lenni jó.

Utazások, átszállások krónikája az egyik történet, a másik kötet címadója, az Átkelő pedig torokszorítóan szép: anyáról és anyaországról, haza-

térésről, példamutató emberi tartásról. Megkapóan kedves a szerző „gyónása” is, apró-cseprő gyerekbűneinkre emlékeztet vele: de jó is volt, amikor a kísértést csupán néhány színes ceruza, pár gramm pasztillin jelentette, s a „megtérő bűnös” hamar visszatért a becsület ösvényére... Vagy amikor gondtalanul szabad volt belefeledkezni egy jó könyvbe a kertben, a díófa ágai között ülni.

Végére hagytam a kedvenceimet. A Hóbetyárok címet viselő írás pillanatfelvételt az irdatlan hóban elrekedt

busz utasairól és váratlan „látogató-író”, külső-belső félelmeink, kiszolgáltatottságaink tükrö. Jót derülhetünk egy furcsa pinckiallítás történetén, egy kis finto, amelyen utólag jó együtt nevetni, mert ezen élmények nélkül sem teljes az élet.

A szépírás (az igényes betűvetés és annak minden kelléke) iránt érzett lelkesedésről, de kiváltképp a könyvigézettről, azaz az olvasás, a könyv, a vers, a dráma, a mese, a regény iránti szenvedélyes szeretetről olvasva pedig igazi lelki rokonságban érzi magát az ember a szerzővel. Hogy is mondja? „A jó szövegtől valóságos szárnyakat kapok.” Nos, ehhez csak annyit tehetünk hozzá: reméljük,

szintén Márton Gyöngyvért idézve, a második kötet megjelenése óta gyűlik, s tolla alá kívánczok újabb, a „torkomat is szorongató, bennem lüktető mondanivaló”.

■ KÖHÁTI DÓRA

Márton Gyöngyvér: Távol (Antológia Kiadó, Lakitelek, 2002); Átkelő (Antológia Kiadó, Lakitelek, 2006).

Vitalis Judit

EVANGÉLIKUS

Csillagpont 2009

► Új kihívás vagy – ha úgy tetszik – „bátorságpróba” várta július 21. és 25. között Fadd-Domboriban a negyedik Csillagpont református ifjúsági találkozó résztvevőit. Míg két évvel ezelőtt Sárospatakon a perzselő napsütéssel és a tikkasztó kánikulával kellett megküzdeniük, addig ezúttal a szünyogok támadásait kellett visszaverniük... Ám a Duna-holtág mellett töltött öt nap vélhetően mégsem a kellemetlen rovarok, hanem a lelkes fiatalok és a tartalmas programok miatt marad emlékezetes!

A találkozón megfordult mintegy két és fél ezer fiatal (és kevésbé fiatal) összességében mintegy másfél száz lehetőség közül választhatta ki, hogy miként szeretné tölteni csillagpontos napjait. Eme másfél száz lehetőség között – hogy kicsit „hazabeszéljen” a tudósító – jó néhány evangélikus vonatkozású is volt.

Zaj- és rezgésvédelemmel foglalkozó szakemberként az egyházaknak a környezetvédelemben betöltött szerepéről tartott előadást Muntag András, egyházunk zsinatának nem lelkes elnöke, a *Múltfeltárás, ügynökkérdés* címmel megrendezett kerekasztal-beszélgetésben pedig Mirák Katalin történész, egyházunk tényfeltáró bizottságának tagja is szót kapott.

Levente Péter és felesége, Döbrentey Ildikó kamaszokkal „tréningezett” a férfi- és a női létről, valamint a párkapcsolat titkairól. A Keresztény Ifjúsági Egyesület (KIE) kávéházában két KIE-s nagycsaládos házaspár – Lupták György esperes és Luptákné Hanvay Mária lelkész, illetve Marton Tamás és Martonné Szalóky Eszter – beszélt a házasság és a gyermeknevelés örömeiről, nehézségeiről. A Felvidéki Reformátusok Szövetsége sátrában három este is Szeverényi János országos missziói lelkész tartott evangélizációs előadást, a Budapesti Evangélikus Egyetemi Gyülekezet Láthatatlan Színháza pedig a nő arcaival „szembesítette” az érdeklődőket. Fellépett a Gryllus fivéreket is soraiban tudó Kaláka, a szügyi evangélikus fiatalok alapította M. Is. K. A., végül, de nem utolsósorban a tavaly – a legutóbbi, Kőszegen rendezett evangélikus ifjúsági találkozón – debütált Szélrózsá Band!

De mit is emeljük még ki a programok közül?! A református identitás, az ateizmus vagy éppen a környezetvédelem témáját firtató beszélgetéseket? A polgármesterek, a keresztény motorosok, a kárpátaljai tűzoltók bizonyágtételeit? A bukovinai, a sváb, a bogyszlói és a moldvai csángó táncházakat? A *Miszt-rál*, a *Dr. Walter Blues Társasága* és az immár világhíres *Bolyki Brothers* koncertjét? Az akadálypályát, a Kálvin-kertet és az imasátrat? A reggeli és esti áhítatokat, a nehéz helyzetben lévő embertársainkért – menekültekért, cigányokért, afrikai keresztényekért vagy a köztünk élő idősekért – való éjjeli virrasztást és a bátorság különböző aspektusait boncolgató fő előadásokat?

Talán ez utóbbiakkal illetet volna kezdeni a felsorolást; ezek adták ugyanis a találkozó „gerincét”, rávilágítva – többek között Kodácsy Tamás egyetemi lelkész előadásain keresztül – arra, miért épp a „Honnan veszed a bátorságod?” kérdés lett az idei Csillagpont mottója. Hiszen nem kis bátorság kell a világban való helytálláshoz, a felelősségvállaláshoz, a hivatás kiválasztásához, egy kapcsolat elindításához – és a hit (fel)vállalásához...

Már a nyitó istentisztelet alapjében olvashattuk: „...mi nem a meghátrálás emberei vagyunk, hogy elveszünk, hanem a hit-téi, hogy életet nyerjünk.” (Zsid 10,39) Ezért – hangsúlyozták az előadók – legyen meg bennünk a *lovagok bátorsága*: merjünk őszintén szembenézni önmagunkkal, kapaszkodjunk Jézus szeretetébe, és vessük le álarcainkat! Legyen meg bennünk a *nők bátorsága* is: merjünk nyitni embertársaink felé, vállaljunk velük közösséget, és az Úrral is törekedjünk személyes kapcsolatba kerülni! És legyen meg bennünk a *gyermekek bátorsága*: merjünk ráhagyatkozni a bennünket megteremtő mindenható Atyára! Végül pedig – miként Hajdú Zoltán Levente szóládi lelképásztor szolgálata nyomán a záró istentisztelet üzenetében (vö. Fil 4,4–7) is elhangzott – bátran örüljünk az Úrban mindenkor, mert bármilyen élethelyzetben vagyunk is, belső öröm, békeség, mások felé sugárzó szelíd derű születet meg bennünk, ha életünk a helyén – Isten kezében – van.

„Evéletes” református filmforgató

► **Andriska János neve nem ismeretlen az Evangelikus Élet olvasói előtt; írásaival időről időre jelentkezik lapunk hasábjain. A fadd-dombori Csillagponton azonban toll, jegyzetfüzet és diktafon helyett kamerával járta a találkozó programjait...**

– Két éve, a sárospataki Csillagpont előtt Ódor Balázsban, a református zsinati ifjúsági iroda akkori vezetőjében fogalmazódott meg a gondolat, hogy szeretnének egy olyan filmet a találkozóról, amit a fiatalok értenek, szeretnek, és ami talán egy kicsit más, mint a megszokott televíziós magazinok. Kicsit kreatívabb, kicsit bátrabb – de természetesen hű a Biblia szellemiségéhez!

A film ötlete hozzám Csonka-Kovács Abigailen keresztül jutott el, ő akkor Bölcskei Gusztáv püspök úr sajtóreferense volt, és munkakapcsolatban állt velem.

A feladatot én akkor – Pál apostolnak a nyelveken szólás kegyelmi ajándékáról írott gondolataiból kiindulva – úgy értelmeztem, hogy mindenkit a saját „stílusnyelvén” kell megszólítanunk, tehát a film elkészítésekor a fiatalokhoz közel álló videoklipek megoldásaiból kell építkeznünk. A szerkesztés legyen dinamikus, szórakoztatva informáló, a bibliai részek pedig érzelmileg érintsék meg a nézőt, váljanak személyes üggyé. Ezeket az elveket tartottuk szem előtt.

A döntően pozitív visszajelzések azt mutatják, jó nyomon indultunk el. A zsinati iroda munkatársai is elégedettek lehetettek az elkészült mintegy ötvenper-

ces anyaggal, hiszen újból felkértek egy kisfilm elkészítésére.

– *Miben lesz más, mint az előző volt?*

– Két éve *A találkozás pontja* werkfilm volt, és inkább a „csillagpontosoknak” készült. Most jobban szeretnénk nyitni, tehát megszólítanánk azokat is, akik a peremvidéken vannak, egyház és világ között, hiteles képet adva nekik erről a szeretetközösségről.

Továbbá a tervek szerint most még inkább alkalmazzuk a mozifilmek forma-

– Korábban inkább tollal misszionáltam, de a világi munkahelyemen, amit Isten ajándéka tartok, egy ideje televíziós grafikákkal és animációs munkákkal foglalkozom. Mindazt, amit ott megtanulok, szeretném az egyház javára, építésére is fordítani.

– *Szélrózsá-kisfilm...?*

– Kissé belepirulok a kérdésbe... Kiskőrösről származom, nagyon szeretem az otthoni evangélikus gyülekezetemet – de mivel főiskolai tanulmányaimat a

Andriska János (balra) épp Levente Péterrel egyezteteti a forgatás időpontját

nyelvét, stílus elemeit. Lehet, kicsit nagyképűen hangzik, de szerzői filmet szeretnék készíteni, ami a dokumentumfilm és a játékfilm közötti határmezsgyén mozog, és amiről az elején nem lehet majd egyértelműen eldönteni, hogy vajon egy rendezvény dokumentálása vagy fikciós játékfilm-e.

– *Érezni a szavaidon, mennyire fontosak neked ezek a filmek...*

kálvinista Rómában végeztem, és jelenleg is a Debreceni Televíziónál dolgozom, református közegben kezdtem meg ezt a fajta szolgálatot. Érdekes, hogy evangélikusként már három filmet készítettem a reformátusoknak, az evangélikusoknak meg gyakorlatilag egyet se... Szóval nem lehetetlen, hogy egyszer majd a Szélrózsán is feltűnök, kamerával a kezemben...

A felülről kapott erő bátorságával

Nemcsak elcsendesedésre hívogató, illetve kikapcsolódást, szórakozást nyújtó programjai, hanem nagyon komoly, elgondolkodtató, ha úgy tetszik, „felölt” előadásai és fórumbeszélgetései is voltak a negyedik Csillagpont református ifjúsági találkozóknak. Ilyen volt például a *Református önképünk – múltfeltárás, ügynökkérdés* címmel megrendezett kerekasztal-beszélgetés is, melynek Mirák Katalin történész személyében evangélikus meghívottja is volt. A Magyarországi Evangélikus Egyház tényfeltáró bizottságának tagjától a Csillagpont mottójából kiindulva „stílusosan” először azt kérdeztük: honnan veszi a bátorságot ahhoz, hogy egyházunk ügynökkügyeit kutassa?

– Mióta egyháztörténettel foglalkozom, mindig „kényelmetlenek” a témáim. 1989-ben például *Szethlo Gáborról* írni még nem volt népszerű dolog. Amikor a *Mérvisszel (Magyarországi Evangélikus Ifjúsági Szövetség – a szerk.)* a *Nem voltam egyedül* című, a kommunizmus idején mellőzött, félreállított lelkészekről szóló interjúköteteket készítettük, akkor sem foglalkoztam azzal, hogy ezért bárki is az orunkra koppinthat. Mégpedig azért nem, mert úgy gondoltam – és ma is úgy gondolom –, hogy egyháztörténetünk e szeletei egyben egyházi önismeretünknek is nagyon fontos részei, és ezeket kötelességem nemcsak nekem megismernem, de másokkal is megismertetnem.

Amikor az ügynökkérdés tisztázásának igénye felmerült, és vizsgálata egyházi „burok” alá került, az személy szerint nekem nagy megerősítést jelentett a tekintetben, hogy ezt a munkát nem csak partizánként, magányos harcosként, állandóan széllel szemben lehet végezni. Egyházunk most ráértett arra, hogy bizonyos dolgokhoz a nevét kell adnia – még akkor is, ha kellemetlen kérdések kerülnek a felszínre.

Mindamellet ez az egyháztól kapott felhatalmazás, amellyel most dolgozom, természetesen korlátokat is von körém. Ennyi ellenőrzés alatt történészként még soha nem dolgoztam...

Múltfeltárás fehér asztal mellett (balról jobbra): Básti Péter zsinati tanácsos (Felvidék), Mirák Katalin, Kiss Réka történész, Kuti József lelképásztor, a Théma Egyesület elnökségi tagja és a moderátor, Kiss Sándor, a Reformátusok Lapja munkatársa

– *Voltak olyan pillanatok, amikor úgy gondolta, mégsem kellett volna belekezdnie ebbe a munkába?*

– Igen, sokszor éreztem már, hogy felesleges terhet cipelek, és hogy mennyivel egyszerűbb lenne szép, száz-kétszáz évvel ezelőtti témákról írni...

Gyakran a fejemhez vágják, hogy érzetlen vagyok – pedig lelkileg nagyon is megvisel ez a munka. Különösen is azért, mert azt tapasztalom, hogy életük ezen szakaszáról az egykori hálózati személyek többsége korábban még senkinek nem beszélt, így a családtagok sokszor csak a mi munkánkból értesülnek erről az egészről... Azaz nem a családon belül már ismert dolog kerül nyilvánosságra, hanem hideg zuhanyként éri a hozzátartozókat is, hogy például az édesapa miben vett részt.

Ahhoz felülről kapott erő kell, hogy az ember elviselje a vádak, a támadásokat.

Ráadásul annyi szennyet, piszkot is lát a kutató ezekben az állambiztonsági iratokban, olyan döbbenetes kép rajzolódik ki előtte a lelkészi karról és az egyháztól, hogy időnként azon tűnődöm: a hitben való megmaradás is csak felülről kapott erő segítségével lehetséges...

CSILLAGPONTOZÓ

Lutheránus „kémek” Fadd-Domboriban

► **Nem kémkedni jöttek a Csillagpontra – vagy legalábbis nem leplezték magukat. Bátran magukra öltötték a tavalyi Szélrózsza evangélikus ifjúsági találkozóra utaló, „Hol a határ?” feliratú pólóikat csakúgy, mint az Evangélikus Hittudományi Egyetem nevével-címerével ellátott vagy éppen a Magyarországi Evangélikus Ifjúsági Szövetség Bárka szakcsoportjának logóját ábrázoló felsőiket. Sőt mi több, egyikük-másikuk hátáról maga Luther Márton „tekingetett körbe”! Az elmúlt hetet Fadd-Domboriban töltő evangélikus fiatalok közül némelyeket mi is megszólaltattunk. Arról kérdeztük őket, miért fontos nekik a Csillagponton való részvétel. Továbbá – mintegy a jövő nyárra Szarvasra tervezett Szélrózsára előretételek – arra is kíváncsiak voltunk, szerintük mik a református találkozó erősségei, amelyeket nekünk, evangélikusoknak (véve a bátorságot) „importálnunk” kellene.**

Már a nyitó istentisztelet után is kávéztunk-szörpöztünk egyet, de akkor a hirtelen szünyoginvázió gátját szabta a hosszabb beszélgetésnek. Mártonnal végül a *Cantores Ecclesiae* rézfívós együttes koncertje után nyílt alkalmunk „megvitatni” a fentebb említett kérdéseket.

– A jó programok miatt vagyok itt, és ez több mindent jelent egyszerre – mondta el a budapesti egyetemista, aki nagyon élvezte, hogy két „dolgos” Szélrózsza után most felhőtlenül kötetlenül lehetett jelen a Csillagponton. – Egyrészt lelkileg nagyon fontosak nekem ezek a találkozók – a kiscsoportos áhítatok lehetőségével Szarvason is örömmel élnék –, másrészt kulturális szempontból is igényesek.

Zeneszerető emberként Panna is örül az igényes koncerteknek. A bonyhádi evangélikus gimnázium rutinos szélrózsásának számító és a Csillagponton is már másodízben megforduló diákja számára mégsem ezek a leglényegesebb programok egy-egy találkozáson.

– Nekem tulajdonképpen mindkét rendezvény lelki feltöltődésnek számít, így az áhítatok és a csoportos beszélgetések jelentik a legtöbbet. Fontosak azok a pillanatok is, amikor olyan emberekkel tudok beszélgetni, akiket csak évente, kétévente van alkalmam látni.

Ismerkedni, barátkozni, beszélgetni – ezek Janka „kulcsszavai” (is). A Deák téri ifi 2002 óta szélrózsás tagja úgy érzi, mióta kikerült az egyetemről, és dolgozni kezdett, híján van az ilyen lehetőségeknek. Azért is jött élete első Csillagpontjára hajóval (a Református Fiatalok Szövetsége szervezésében lehetőség volt Budapesttől Paksig a Dunán ringatózva megtenni az utat – a szerk.), mert tudta, a hatórás út alatt rögtön új ismeretségekre tehet szert. A találkozón is tudatosan kereste a kiscsoport-

tos beszélgetéseket és a műhelymunkára épülő foglalkozásokat, ezekből a jövő évi Szélrózsán is többet szeretne.

– Egy-egy előadás, koncert közönségének lenni is jó – de ilyenkor a mellettem ülő-álló idegen marad. A kisebb csoportokban jobban meg lehet ismerni a többieket. Nem biztos, hogy „haza is viszem” ezeket a

A Szélrózsza Band koncertje – a nézők között szélrózsás résztvevőkkel

kapcsolatokat, de a találkozó idején mindenképpen nagyon fontosak.

A Szélrózsza Band koncertjén a legtöbben nem voltak idegenek egymásnak – mivel a Csillagponton majdnem minden evangélikus résztvevője „kutyta kötelességének” érezte, hogy részt vegyen rajta. Sámuellel és Gá-

Önvizsgálat az imasátorban

borral, két teológushallgatóval e program után beszélgettünk.

– Amellett, hogy sok lelki alkalom, előadás és koncert van egy-egy ilyen találkozón, a különböző szervezetek, például szeretetszolgálatok, önkén-

halljuk az aktuális gyülekezeti híreket – de nem feltétlenül vagyunk tisztában egyházunk „tágabb” életével. Rám például még teológushallgatóként is az újdonság erejével hatott egy-két információ...

– Kézelfoghatóbbá válnak a dolgok – veszi át a szót Gábor. – Például a Magyar Ökumenikus Segélyszervezet munkájára is most csodálkoz-

az eszembe, hogy ezt nekünk is így kellene csinálnunk a Szélrózsán.

Ha pogácsát nem is, de hideg ásványvizet – és szörpöt, kávé, teát, csokoládét, friss répát – a KIE-kávéházban is „vételezhetek” a résztvevők. Saci-

felé fordulni. Hogy emellett a találkozó magán mennyire tudok részt venni, az persze évről évre változik, és mindig az aktuális munkatársi gárdától függ. Ebben az évben nagyon jó csapat jött össze, így elég sok programra el tudtam jutni, és ennek nagyon örülök.

Áhítat a KIE-kávéházban – az oszlopnál Lupták György esperes

val, aki öt éve felváltva hol a Szélrózsán, hol a Csillagponton segíti a kávéház munkáját, két nagy „roham” között beszélgettünk.

– A kávéházban – amellett, hogy szolgálhatunk mások felé – azt szeretem, hogy nemcsak kifelé mutathatjuk be a Keresztény Ifjúsági Egyesületet, hanem magunk között is van módunk elcsendesedni és Isten

Nekem a Csillagpontonban a lelkisége tetszik leginkább. Más, mint a Szélrózsza; sokkal komolyabb. Mernek határozott véleményt megfogalmazni-mondani, ami szerintem nálunk, evangélikusoknál – a Szélrózsán és másutt is az egyházban – hiányzik. Ezt a határozott állásfoglalásra való törekvést szerintem mindenképpen át kellene vennünk.

Úrvacsoravétel a záró istentiszteleten

A Csillagponton Marton Tamás is villámlátogatást tett. Ő az egyetlen olyan tagja a Szélrózsát szervező Tízec csapatának, aki eddig valamennyi országos evangélikus ifjúsági találkozó megrendezésében aktívan részt vett. „Vehetjük-e a bátorságot, hogy átvegyük református testvéreinktől azokat a dolgokat, amelyekben esetleg ők járnak előttünk?” – kérdeztük tőle.

– A Szélrózsza volt előbb; míg mi a nyolcadik találkozónkra készülünk, addig nekik ez a negyedik ilyen jellegű rendezvényük. Úgy gondolom, teljesen normális, ha azt, amit a másik nálunk jobban csinál, megtanuljuk, átvesszük tőle. És kétségtelen, hogy az elmúlt években ők több ponton is sokkal többet tudtak fejleszteni.

Hogy mi lehet ennek az oka? A Csillagponton a református egyház arányaihoz képest kevesebb fiatal fogadnak, de velük hitbelileg bátrabbak. Mi nagyobbab „merítünk”, evangélikus egyházunk arányaihoz képest több fiatal fogadunk, de – talán éppen ezért – óvatosabbak is vagyunk...

tes csoportok és hasonló munkájába is bepillantást nyerhetünk – kezdi a sort Sámuel. – Ez azért fontos, mert éljük ugyan a keresztény kis életünket a hétköznapjainkban, eljárnak ifjúsági órára, istentiszteletre,

csoportos beszélgetéseket említik. Sámuel még hozzátesszi:

– Amikor leszálltunk a vonatról, pogácsával és hideg ásványvízzel vártak bennünket a vasútállomáson. A fogadtatás láttán rögtön az jutott

Kiscsoportos beszélgetés a Duna-holtág partjának árnyas fái alatt

Jártunk-keltünk

Ismerkedés Kárpátaljával

► **Megmagyarázhatatlan érzések kavaroztak bennem, miközben „oda” tartottunk. Arra a vidékre, melyről sokat hallottam, tanultam, de amely vidék mégis mindig kérdőjeleket hagyott bennem. S hogy hol is van ez az „oda”? Egykori Nagy-Magyarországunk legészakkeletibb csücskéről beszélünk, mely a 20. században nem kevesebb mint tizenhét államalakulatot vagy államformát ért meg: tartozott ez a vidék az Osztrák–Magyar Monarchiához, a Csehszlovák Köztársasághoz (mely azóta már megszűnt), Ruszka Krajnához, Romániához, a nagy szovjet birodalomhoz (mely már szintén a múlté) és persze Magyarországhoz – többször is. Ez az „oda” nem más, mint Kárpátalja, napjainkban Ukrajna része, ahol a lakosságnak mindössze 12,5 százaléka magyar, büszkén, öntudatosan.**

E tájon a magyar történelem legdicsebb lapjait írták egykoron, hiszen itt vonultak be a Vereckei-hágón Árpád hadai, hogy birtokba vegyék a Kárpát-medencét, és letelepedjenek. Nem mindennapi látvány tárul az utazó elé. Többünkben megfogalmazódott, hogy ennél szebbet, pompázatosabbat festeni sem lehetne, és nem véletlenül nem akartak tovább vándorolni eleink. A hágón álló emlékmű ma már a magyarok zarándokhelyévé vált, hiszen büszkén, fenn hirdeti, hogy „voltunk, vagyunk és leszünk mindig is” ezen a földön.

Kilátás a Vereckei-hágóról

Utunk során megnéztünk minden jelentős emlékhelyet, kastélyt, várat és templomot. Számtalan turulszobrot is láttunk, magyar zászlóval fellobogóva, és hallhattuk, hogy ez senkit nem zavar, és senki sem kívánja lebontatni (egyelőre). Hallgattuk, ahogyan magyarok vagy éppen ruszinok, akik olykor magyarabbak a magyaroknál, hogyan beszélnek – törve a magyart – büszkén *Rákóczi-ról*, *Zrínyi Ilonáról*, a Munkács vagy éppen Huszt várában történekekről.

Megkönnyeztük, és elakadt a szavunk, amikor Szolván arról hallottunk, hogy csak Kárpátaljáról több mint harmincezer magyart hurcoltak el egyetlen nap alatt munkatáborokba, Szibériába. Közülük mintegy tizenhatezernek nem volt visszatér-

rés. És akkor még nem szóltam azokról, akik Erdélyből, Délvidékről, Felvidékről indultak megsemmisítő munkatáborokba azért, „hogy a háború okozta károkat helyreállítsák” – ezzel az indokkal kellett ugyanis minden tizennyolc és ötven év közötti magyar és német ajkúnak a csendőrségen jelentkeznie. Vajon helyre lehet-e valaha is hozni ezeket a károkat?

E rövid beszámolóban mindenre nem lehet kitérni. Az érzést sem lehet szavakba önteni, mely mélyen belevési magát a lélekbe, és egyre visszhangozza *Reményik Sándor* sorait: „...visszavenni a mienk!” Rövid visszatekintéssel mindössze vágyat szeretnék kelteni olvasóim szívében is, hogy ellátogassanak erre a vidékre, ahol nagy-nagy szívéllyel fogadnak minden anyaországból érkezőt.

Köszönet illeti azokat, akik fontosnak tartják, hogy szervezzenek ilyen utakat, hogy megismerhessük a történelemnek azt a részét is, amely a történelemkönyvekből kimaradt. Köszönet a Kálvin térieknek, hiszen jóvoltukból számos kelenföldi gyülekezeti tagunk is utazhatott velük; köszönet a vendéglátóknak (*Czirók Béla* lelkesnek, feleségének és a nagyszülői gyülekezeti tagoknak), valamint *Kovács Sándor* gimnáziumi tanárnak, aki fáradtságot nem ismerve hihetetlen energiával, lelkesedéssel, kalauzolt végig bennünket Kárpátalja nevezetességein. Hozzásegített, hogy megértsük, és kicsit magunkévá tegyük *dr. Ortutay Elemér* szavait, aki így ír: „Kárpátalja gyönyörű föld. S itt magyarnak lenni büsz-

ke gyönyörűség. Ha küszködve, szenvedve és sírva, de viseljük sorsunkat, ahogy meg van írva. Mert igaz ugyan, hogy mi sorsunkhoz szegezve élünk itt, de nem tehetetlen bábknak.

Emberként akarunk itt élni, hittel és reménnyel, mert hisszük és valljuk, hogy a viharra csend jön egyszer, és Fény az égre.”

A történelem Ura legyen és maradjon velünk, és ha neki tetszik, úgy őrizzen meg bennünket egymásnak, magyarnak, éljünk bárhol is a földön.

■ DR. BLÁZY ÁRPÁDNÉ

A december 5-én, szombaton 17 óra körül kezdődő kelenföldi szeretetvendégség meghívott előadója *Kovács Sándor* lesz.

Pál apostol nyomában Rómában

► **Ifjúságunk évek óta jár nyaranta táborozni, és ha Isten élte, idén is együtt leszünk – ezúttal negyvenen készülünk gyülekezeti ifjúsági táborba. Valamikor év elején azonban a nagyobbak úgy gondolták, hogy ebben az évben kellene valami más is, valami nagy dobás. Legyen külföld, legyen Róma! Pál apostol évében eljutni Rómába... Ám legyen! A lelkesedés nagy volt, a sokszor emlegetett gazdasági helyzet és a külföldi valuták árfolyama azonban idővel lelohasztotta, a terv lassan az álmok kategóriájába került. Egészen júniusig, mikor is – repülőjegy- és szállásügyben körülnézve az interneten – kiderült, hogy mégiscsak kivitelezhető. Lázás szervezés, a ki jön, ki nem tisztázása után kiderült, hogy a csapat jó része már megszervezte nyári programját, lekötötte az üdülés időpontját... Maradtunk öten. Menjünk? Maradjunk? Magam is elbizonytalanodtam, de ha mehetünk, hát miért ne menénk? És milyen jól tettük, hogy ezt az álmod valóra váltottuk!**

Aki már járt ott, tudja: Róma csodaszép. Ráadásul igazi városnéző időnk volt. Mentünk, néztünk, gazdagodtunk. Teológus koromban jártam Rómában utoljára – *dr. Szentpétery Péter*; az Evangelikus Hittudományi Egyetem docense szervezőmunkájának köszönhetően –, s bár az „Örök Városban” azóta sok minden változott, az örök értékek megmaradtak. Megnézni a négy nagy székesegyházat, körbetekinteni a Szent Péter-bazilika kupolájának tetejéről, megállni Pál apostol szobra mellett, látni a Lateránt, érezni a Sixtus-kápolna hangulatát, megcsodálni *Michelangelo Pietáját*, a Forum Romanumot, a Palatinust... felejthetetlen élmény.

Kiutazásunk előtt két kívánságom volt: vasárnap menjünk el az ottani német evangélikus gyülekezet istentiszteletére, és énekeljük el a Szent Péter- vagy a Szent Pál-bazilikában az *Erős vár a mi Istenünk*... Mindkettő megadatott, bár nem minden ment ilyen simán.

A repülőnk például eleve kétórás késéssel indult, ezért éjfélkor szálltunk le a római repülőtéren, ahonnan ilyenkor már csak taxival lehet bejutni a városba. Szállásunk a lehető legolcsóbb és legegyszerűbb volt. Igaz ugyan, hogy így azután „élethálharcot” kellett folytatnunk a meleg vízért, viszont minden reggel kaptunk narancslekváros kenyeret, és – ami a lényeg – a Termini pályaudvar utcájában lakhattunk. Innen közelíthető meg minden a lehető legjobban.

Első napunkat a Vatikán megtekintésére szántuk. Fura dolog tudni, hogy annak idején a pápák a Szent Péter-bazilikáért, a ráfordítandó pénzek fedezeteként bocsátották ki a búcsúcédulákat, és részben ezért indult el a reformáció. Mégis: a Szent Péter-bazilika mint épület – páratlan. Mint ahogy a múzeum is az, műkincseinek garmadájával. (Ottjártunkkor a múzeumban külön rész mutatta be Pál apostol életútját. Látogatásunkkor a G8-csúccsal kapcsolatos biztonsági intézkedések miatt nem juthattunk fel a bazilika kupolájába, de ezt az utolsó napon pótoltuk.)

Másnap az ókori Róma előtt tiszteltünk, megnézve a Colosseumot, Titus és Constantinus diadalívét, a Palatinust, mindazt, ami az ókori Rómából maradt. Fárasztó, de felemelő érzés járni egy „birodalom romjain”.

Vasárnap a helyi német evangélikus gyülekezetben nagy örömmel fogadtak bennünket. Az ige hirdető, *dr. Jens-Martin Kruse* arról beszélt, hogy mi, akik a világ minden tájáról

érkeztünk (a gyülekezetben vasárnapról vasárnapra több a turista, mint a helyi gyülekezeti tag), egy „kezdődő gyülekezet” vagyunk, akik majd innen hazatérve folytathatjuk az építőmunkát. Rómában, a katolicizmus bölcsőjében közösen venni úr-

A Sixtus-kápolnában

vacsorát német ajkú evangélikusokkal igazán rendkívüli élmény volt. Az istentisztelet után következett a német gyülekezetekben elmaradhatatlan „kaffee-kuchen” (kávés- és süteményfogyasztással egybekötött kötetlen beszélgetés), amelyre minket is szeretettel invitáltak.

Délutánunkat „spontán szieszta” töltötte ki, vagyis ekkora már úgy kimerült mindenki, hogy egyszerűen

A Colosseum „nézőterén” – a császárok tribünjén

pihennünk kellett. Estére azonban még szerveztünk egy „vasárnapi programot”, megtekintve a Santa Maria Maggiore-bazilikát és a Lateránt, vagyis a pápák római palotáját, illetve a környékét. (A Lateránt az 1871. május 13-i törvény nyilvánította – a Vatikánnal és Castelgandolfóval egyetemben – az Olasz Királyság területén kívül állónak. A római Laterani családról a császárságra szállott birtokot *Fausta, Nagy Konstantin* felesége ajándékozta a római püspöknek, így lett a pápák székhelye.)

lye. A mellette levő templomban tartották az öt lateráni zsinatot.)

Hétfőnként a belvároson kívül élő Szent Pál-bazilikában kezdtük, amely szinte minden tekintetben különbözik a többi római székesegyháztól. Kerengője, az udvarára ültetett pálmák és belül az összes eddigi pápa portréja teljesen egyedivé teszi. Pál apostol évében ott álltunk a temploma udvarán a szobra tövében – utunknak talán ez volt az egyik csúcspontja. (Bár kétségtelen, hogy a délutáni program – a tengerparti strandolás – a huszoneves korosztály számára méltó ellenfele minden kulturális emelkedettségeknek.)

A város további nevezetes helyeit – a Trevi-kutat, a spanyol lépcsőt... – hétfő esti városnézésünk során jártuk végig, míg el nem érkezett az utolsó nap, hogy a Szent Péter-bazilika kupolájában végre felcsendülhessen az „Erős vár”... és Rómából – mintegy utolsó képként – szívünkbe zárhassuk a Pantheonot. (Jóllehet ez utóbbit már a hetedik századtól keresztény istentisztelet céljára használták, a Római Birodalom korából talán épp ez az eredetileg pogány templom maradt fenn legépebben.)

Hazaút. Éjfélkor landolás, autózás, hajnali negyed négykor érkezés Soltvadkertre. Sokan most bizonyára azt kérdezik, tudom-e jó szívvel ajánlani ezt a sűrű programot. Tiszta szívemből. Róma kultúrkinccsei páratlanok, az út ökumenikus kapcsolatépítésnek is felfogható, és természetesen aktív pihenésnek, nyaralásnak is kiváló. Az amúgy is jó ifjúsági közösségünket mindenesetre tovább építette.

Ezt a tempót és ennyi programot öt napba sűrítve azonban főleg fiataloknak ajánlom. Azoknak, akiknek

van hálósájkjuk, akiknek jó a fapados repülő, akiket nem zavar, ha nincs meleg víz. Így egy hétre elég kétszáz euró, a repülőjegy pedig annál olcsóbb, minél korábban megvásárolják. Cserébe azonban élményekben, benyomásokban, hitben gazdagodhat az ember. Velünk legalábbis ez történt.

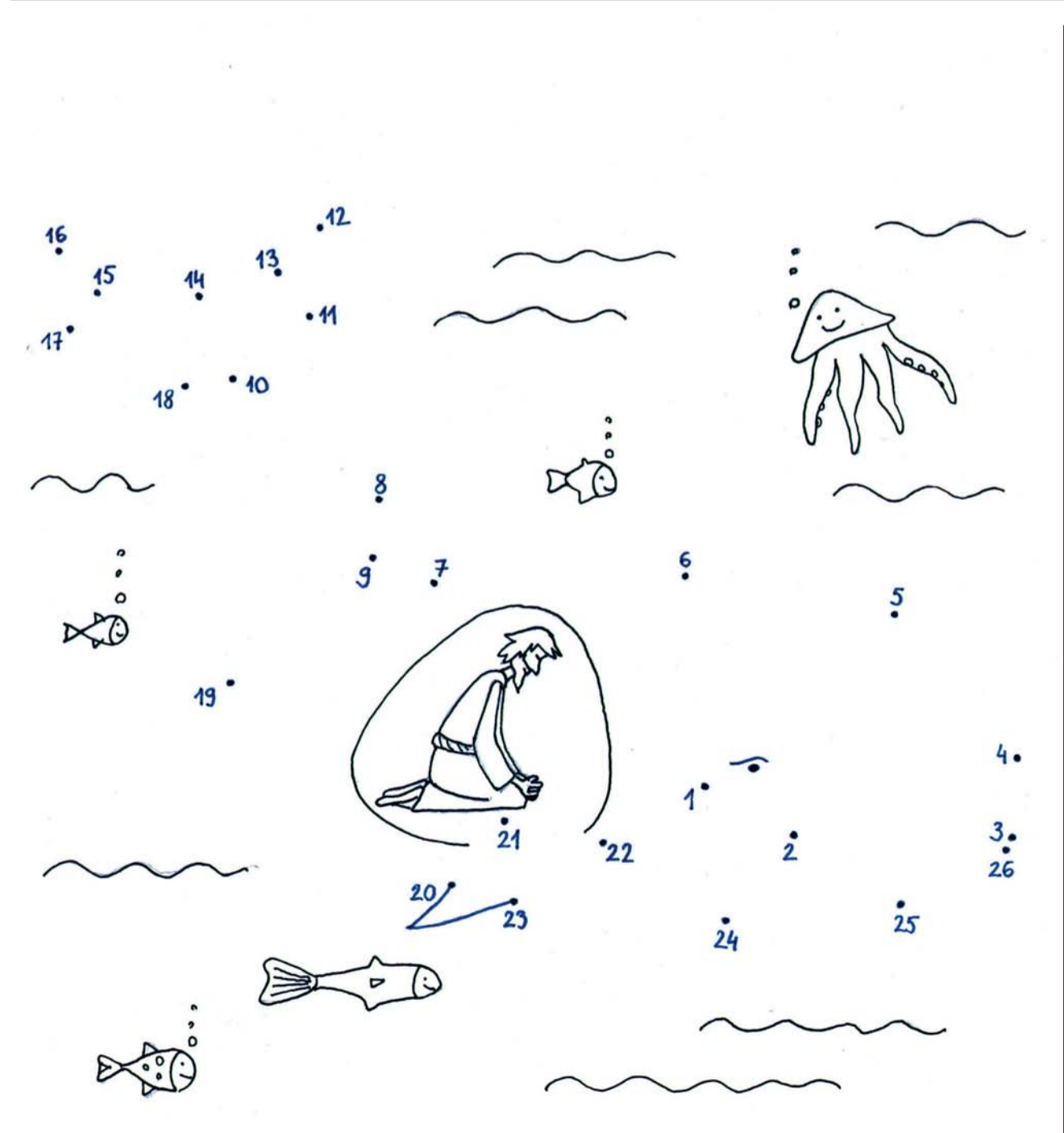
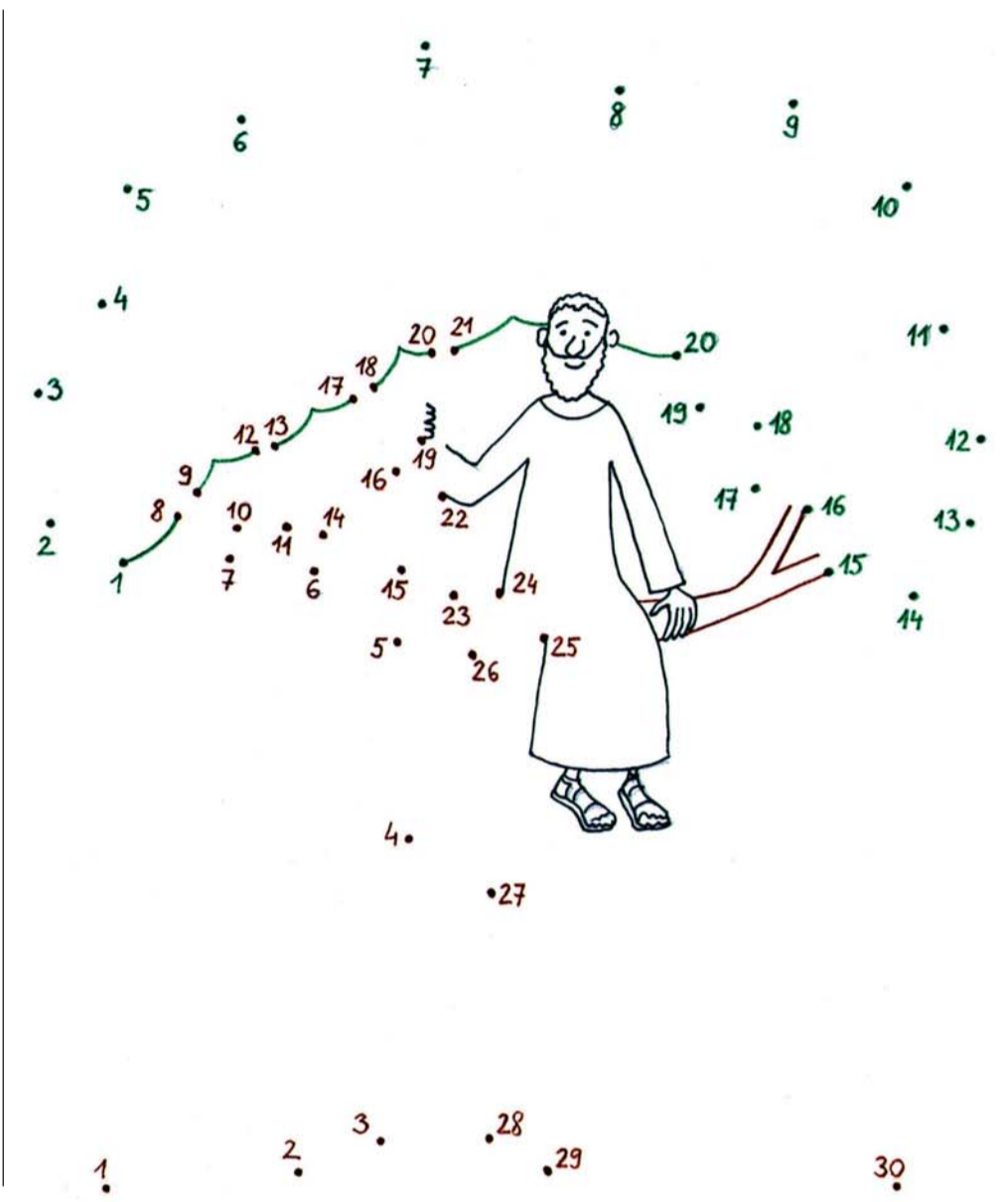
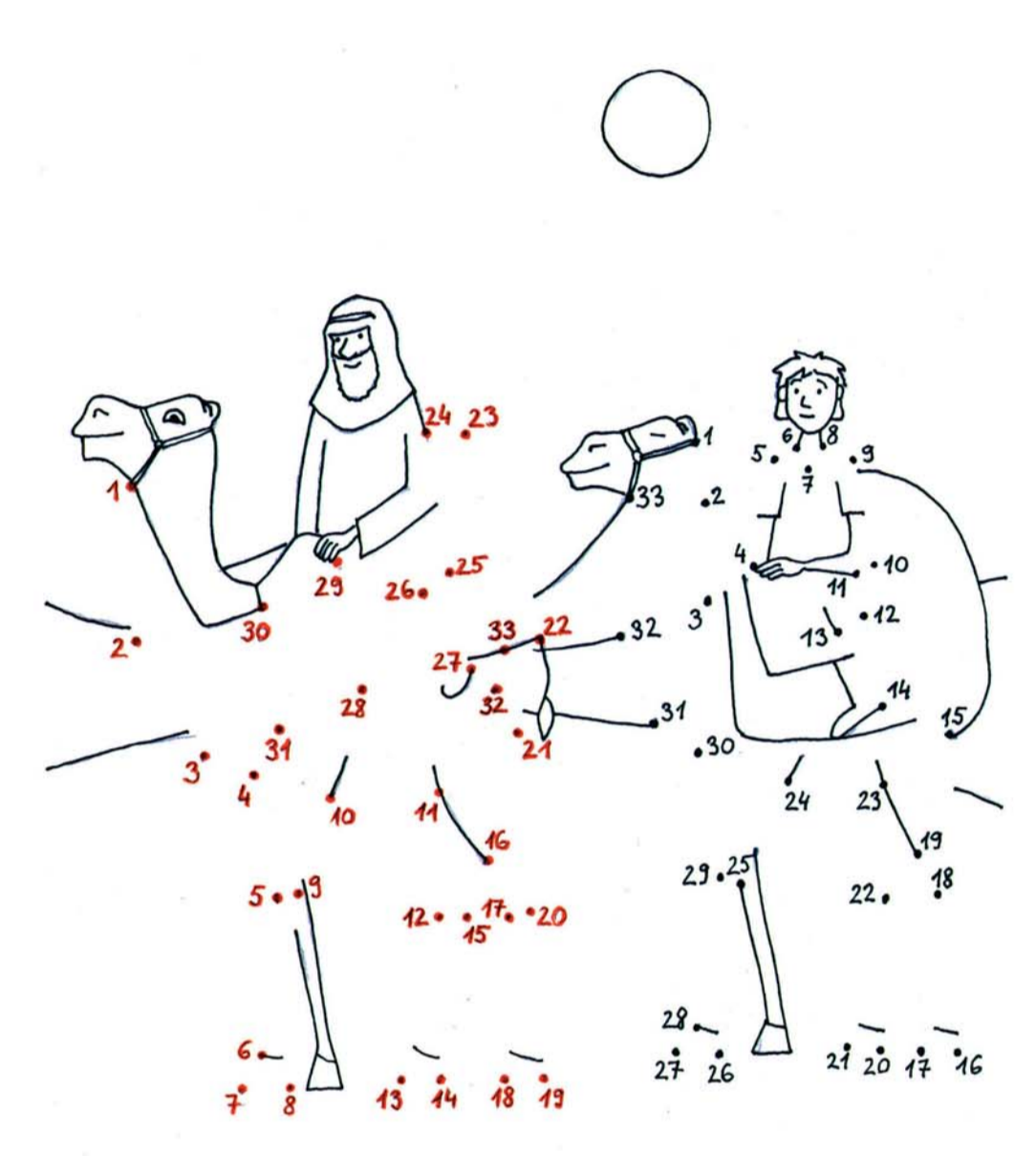
Ha valaki indítást érez magában hasonló útra, a soltvadkert evangélikus ifjúság Rómában járt tagjai szeretettel ajánlják fel segítségüket.

■ HOMOKI PÁL

NAPOS OLDAL

Szerkesztette: BODA ZSUZSA

A nyári szünetben biztos ti is sok helyre kirándultok. A mostani *Napos oldal* összekötős feladatait megoldva négy bibliai személyt ábrázoló képet kaphattok. Kik ők, és hol vannak? A számok összekötésénél ügyeljeteK arra, hogy egy képen belül is csak az azonos színűeket húzzátok össze növekvő sorrendben.

Stafétaváltás Bokodon

▶ Hétéves gyülekezetvezetői szolgálat után adta át a stafétabotot Bokodon Sztruhár András nem lelkészi gyülekezeti munkatárs Kósa Gergelynek. A bensőséges ünnepség a július 26-i istentisztelet keretében zajlott.

A két héttel ezelőtt felszentelt új lelkész az *Efezusi levélből* erre az alkalomra választott ige alapján prédikált. Ha szó szerint nem hangzott is el, a hallgatóság érthette a párhuzamot Pál efezusi szolgálata és Sztruhár András bokodi évei között.

Sztruhár András

A személyes hangú prédikáció után következett a köszöntések sora. Elsőként a bokodi gyülekezet nevében elevenítette fel Zsebők István felügyelő az elmúlt, munkában és eredményekben gazdag hét évet, majd a dadi gyülekezettrész nyújtotta át ajándékát. *Badics Lászlóné* presbiter versbe szedve méltatta Sztruhár

András hűségét szolgálatát, és adott hálát a leköszönő gyülekezeti munkatárs ott töltött minden napjáért.

Az egyházmegye nevében e sorok írója köszönhette meg azt a sok-sok munkát, amelynek eredményeként az elmúlt években megújulhattak a gyülekezet épületei. A most szolgálatba álló utódnak nem a renoválás lesz az első feladata, hanem a lelki építkezésre fordíthatja minden energiáját és talentumát.

A Nyugati (Dunántúli) Egyházkerület köszönetképpen *Ittész János* püspök és *Szabó György* kerületi felügyelő kerületi emlékérmét adományozott Sztruhár Andrásnak. Felidéztek emellett a hét évvel ezelőtti aggodalmakat, melyeket a hűség szolgálatára munkája sikeresen elosztott. A püspök az egybegyűlte előtt is megerősítette a gyülekezeti munkatárs számára adott azon megbízatást, hogy segítse az új lelkész munkáját, mintegy vigye vele együtt még egy ideig a stafétabotot.

Sztruhár András a tőle megszokott alázattal, Krisztusra mutatással és természetesen nem kevés meghatottsággal fogadta a köszöntéseket. Mint mondta, ajándék volt számára az az eredetileg három hónaposra tervezett, majd hétvényre bővült megbízatás, amely révén a bokodi gyülekezetet gondozhatta.

■ MÉSZÁROS TAMÁS

Istentiszteleti rend • 2009. augusztus 2.

Szentháromság ünnepe után 8. vasárnap. Liturgikus szín: zöld. Lekció: Mt 7,15–23; Ézs 2,1–5. Alapige: 1Jn 5,1–3. Énekek: 442., 238.

I., Bécsi kapu tér de. 9. (úrv.) dr. Bácskai Károly; de. 10. (német, úrv.) Andreas Wellmer; de. 11. (úrv.) dr. Fabiny Tamás; du. 6. Dávid Adél; II., Hűvösvölgyi út 193., Fébé de. 10. (úrv.) Veperdi Zoltán; II., Modori u. 6. de. 3/4 11. Sztójanovics András; Pesthidegkút, II., Ördögárok u. 9. de. fél 10. (úrv.) Missura Tibor; Csillaghegy-Békásmegyér, III., Mező u. 12. de. 10. (úrv.) Donáth László; Óbuda, III., Dévai Bíró M. tér de. 10. (úrv.) Hokker Zsolt; Újpest, IV., Lebstück M. u. 36–38. de. 10. (úrv.) Solymár Péter Tamás; Káposztásmegyér, IV. Tóth Aladár út 2–4. de. 9. (úrv.) Solymár Péter Tamás; V., Deák tér 4. de. 9. (úrv.) Smidéliusz Gábor; de. 11. (úrv.) Grendorf-Balogh Melinda; de. 6. Cselovszky Ferenc; VII., Városligeti fasor 17. de. 11. (úrv.) Pelikán András; VIII., Üllői út 24. de. fél 11. Szabó Bertalan; VIII., Rákóczi út 57/a de. 10. (szlovák) Gulácsiné Fabulya Hilda; VIII., Karácsony S. u. 31–33. de. 9. Szabó Bertalan; IX., Gát utcai katolikus templom de. 11. (úrv., énekes liturgia) Koczor Tamás; Kőbánya, X., Kápolna u. 14. de. fél 11. (úrv.) Kendeh-Kirchknopf Péter; Kerepesi út 69. de. 8. (úrv.) Tamásy Tamás; Kelenföld, XI., Bocskai út 10. de. 8. (úrv.) dr. Joób Máté; de. 11. (úrv.) dr. Joób Máté; du. 6. dr. Blázy Árpád; XI., Németvölgyi út 138. de. 9. Peter Andreas Holby (liturgia: Bakay Tímea, dr. Blázy Árpád); Budagyöngye, XII., Szilágyi E. fasor 24. de. 9. (úrv.) dr. Fabiny Tamás; Budahegyvidék, XII., Kék Golyó u. 17. de. 10. (úrv.); XIII., Kassák Lajos u. 22. de. 10. (úrv.) Kendeh György; Zugló, XIV., Lócsi út 32. de. 11. (úrv.) Tamásy Tamás; XIV. Gyarmat u. 14. de. fél 10. Tamásy Tamás; Pestújhely, XV., Templom tér de. 10. (úrv.) Szabó B. András; Rákospalota, XV., Régi Főti út 73. (nagytemplom) de. 10. (úrv.) Bátorvicsky Gábor; Rákosszentmihály, XVI., Hősök tere 10–11. de. 10. (úrv.) Tóth-Szöllős Mihály; Cinkota, XVI., Batthyány I. u. de. fél 11. (úrv.) Blatniczky János; Mátyásföld, XVI., Prodam u. 24. de. 9. (úrv.) Blatniczky János; Rákoshegy, XVII., Tessedik tér de. 9. (úrv.) Nagyné Szeker Éva; Rákosszentmihály, XVII., Pesti út 111. de. fél 11. (úrv.) Nagyné Szeker Éva; Rákosszentmihály, XVII., Péceli út 146. de. 9. (úrv.) Grendorf Péter; Rákosszentmihály, XVII., Gózon Gy. u. de. 11. (úrv.) Grendorf Péter; Pestszentlőrinc, XVIII., Kossuth tér 3. de. 10. (úrv.) Győri Gábor; Pestszentimre, XVIII., Rákóczi út 83. (református templom) de. 8. (úrv.) Győri Gábor; Kispeszt, XIX., Templom tér 1. de. 10. (úrv.) Széll Bulcsú; XIX., Hungária út 37. de. 8. (úrv.) Széll Bulcsú; Pesterzsébet, XX., Ady E. u. 89. de. 10. (úrv.) Győri János Sámuel; Csepel, XXI., Deák tér de. fél 11. (úrv.) Zólyomi Mátyás; Budaörs, XXII., Játék u. 16. de. 10. (úrv.) Solymár Gábor; Budaörs, Szabadság út 75. de. 10. (úrv.) Endreffy Géza; Budakeszi (református templom) de. fél 9. dr. Lacknerné Puskás Sára; Názáret-templom, Mátrászentimre-Bagolyirtás de. 11. dr. Lackner Pál.

Istentiszteletek a Balatonnál

Badacsonytomaj de. 9.; Balatonalmádi (Bajcsy-Zs. u. 5.) du. 4.; Balatonboglár de. 11.; Balatonfenyves (református templom) du. 6.; Balatonfüred de. 9.; Balatonfűzfő (református templom) du. fél 3.; Balatonkenese de. 6.; Balatonszárszó (evangelikus üdülő) de. 9.; Felsőöreg de. 11.; Fonyód de. fél 10.; Hévíz du. fél 5.; Keszthely de. fél 11.; Köröshegy (református templom) du. fél 3.; Kötöcs de. 10.; Kővágóörs de. fél 12.; Mencshely de. 11.; Nemesleányfalu du. 2.; Révfülöp de. 10.; Siófok de. 10.; Sümeg du. fél 3.; Szentantalfa de. háromnegyed 10.; Veszprém de. 10.; Zamárdi (Aradi utcai imaház) du. 4.; Zánka de. fél 9.

NÉMET NYELVŰ ISTENTISZTELETEK: Balatonboglár de. fél 10.; Hévíz de. fél 10.; Siófok (kápolna) de. fél 10.

Összeállította: BODA ZSUZSA

Zengő tábor „alul- és felülnezetből”

Ahogy egy táborozó látta

Ismét zeneszótól (olykor hamis dallamoktól) és gyermekzsivajtól volt hangos idén július 5. és 11. között a csákvári evangélikus templom udvara. Immáron negyedik alkalommal rendeztük meg a Fejér-Komáromi Egyházmegye zenei táborát, amely ezúttal is hatalmas népszerűségnek örvendett. Az idei tábor ráadásul kicsit „nemzetközivé” is válhatott, a táborlakók körében köszönthettünk ugyanis egy magyar felmenőket számon tartó mexikói lányt is.

Napjainkat reggeli és esti áhítat foglalta keretbe. A szerda esti áhítaton egy baptista pásztor tartott előadást a szerelemről, a péntekit pedig az Alcsúti Arborétum kápolnájában tartottuk meg.

A zenei program délelőttönként az egyénre szabott darabok gyakorlásával indult, ebéd után pedig kóruspróba, illetve a kamaradarabok próbái zajlottak. (Reggelente – a zenére való ráhangolódást könnyítő – „lufis torna”, valamint „hagyományos” reggeli torna segített felébredni.)

A zenei programok mellett minden napra jutott más kreatív program is. Kedden egy kosárfonó mester tartott előadást, majd néhány egyszerűbb kipróbálható trükköt is mutatott. Szerdán elkészültek a „zengős pólók” is. A Zengő tábor logója mellett idén rányomtuk pólóink hátuljára a két tenyerünket is, amelyek ilyesformán galambot formáltak, továbbá az egyik énekünkől vett idézetet: „Egy szív érettem dobogott”.

Hétfőn és csütörtökön a táborlakók okosságukat mérhették össze egy-egy kvízben. Az *Ismerjük meg Csákvárt!* című rejtvenyjáték lényegében helytörténeti vetélkedő volt, míg a másik inkább az iskolában tanultakra épült.

Azt hiszem, minden zengős nevében kijelenthetem, hogy izgatottan számoljuk vissza a napokat a következő táborig.

■ PRIBOJSZKI ANGÉLA

Zengő tábor – a táborvezető szemével

A *Jertek, énekeljünk!* című gyermekénekeskönyv 167. éneke volt a motója a Fejér-Komáromi Egyházmegye idei zenei táborának, a Zengő tábor-

nak. A csákvári parókia immár negyedik alkalommal adott helyet a rendezvénynek. Szervezője és vezetője *Szebik Ildikó*, *Szebik Károly* evangélikus lelkész felesége volt, aki nagyon jól irányította a harminchat fős gyermekereget. *Kapi Zoltánné*, *Marika* hegedűtanár, *Milán Zoltánné*, *Gizike* csellótanár és karnagy, *Fekete Andrea* karvezető és jómagam voltunk a gyermekek felkészítői.

Különösen a kamarazenélés bonyolult népszerűnek a gyermekek körében, illetve szívesen álltak össze spontán zenélésre is. Sok szép éneket tanultunk, és mindannyian örömmel énekelünk. Jó, hogy részese lehettem, lehetek ennek a csapatnak,

és átadhattam tudásomból azt, amit Istentől kaptam.

A közös zenélés öröme mellett Isten ígéjéről is hallhattunk és beszélgethettünk a reggeli és esti áhítatok során, melyeket Szebik Károly vezetett.

A szabadidős programok közül kiemelem a léggömbös tornát, melyet *Barasevichné, Márti néni* tartott, de volt ezenkívül gyékényezés, egyenpóló-készítés és kirándulás is. Emlékezetes marad az Alcsúti Arborétumban tett sétánk is, ahol „frissen mosott” növényekben gyönyörködhetünk. (A kertben lévő kápolnában tartott esti áhítatunkra másokat is meghívtunk.)

Szabó Márti személyében szabadidő-felelősünk is volt, aki különböző játékos feladatokkal, kvízzel gondoskodott arról, hogy a gyerekek soha ne unatkozzanak.

A hét közepén meghívott vendégként köszönthettük körünkben a váci baptista lelkészt, *Meláth Attilát*. Megragadó előadói stílusa és közvetlensége nagyon jó hangulatúvá tette a tinédzser korosztályt érintő kérdéseket feszegető alkalmat.

A hét végén, szombaton volt a – Csákvári Televízió által is közvetített – zárókoncert, melyre nagy izgalommal készült a tábor minden lakója és felkészítő tanára. Ennek az ünnepi alkalomnak az igehirdetője *Szebik At-*

tilla egyházmegyei zenei felelős volt, aki nemcsak szavaival, hanem zeneileg is támogatta kis csoportunkat.

Az egész hét során nagy segítséget jelentett a helyi gyülekezet felügyelőjének, *Mészáros Tamásnak* a jelenléte, aki gondoskodott arról, hogy az ennyivaló a szemünknek és a szánkunk egyaránt kívánatos legyen. *Kendeh Gusztáv*, egyházunk zenei felelőse is részt vett záróműsorunkon. Jó volt elismerő szavait hallani.

Bízom benne, hogy a jövőben is megrendezhetjük ezt a táborot, és lesznek rá érdeklődő fiatalok, akikkel együtt zenghetünk dicséretet Istennek.

■ SZIKLAI ÁGNES

1984

EGYHÁZ ÉS VILÁGHÁLÓ

Rovatgazda: Nagy Bence

a rendes könyvek margójára is lehet jegyzetelni, ugyanakkor az e-könyvekbe épített számítógép természetesen olyan funkciókat is elérhetővé tesz, amelyekre a papírkönyv nem képes. A könyvekbe írt jegyzeteket ugyanis akár egyben ki is lehet gyűjteni, de legalábbis keresni lehet bennük.

Kindle 2 – az Amazon legújabb e-könyv-olvasója

Visszatérve a jelen cikk elején kezdett történethez a *MobileReference* kiadó közzétette az *Amazon.com* könyvtárházban keresztül Orwell *1984* és *Állatfarm* című könyvét, azonban mint később kiderült, erre nem volt engedélye a szerzői jogok tulajdonosától. Az *Amazon.com* eltávolította a könyvek szövegét az üzlet virtuális polcairól, valamint törölte a vásárlók e-könyv-olvasó gépeiről is. És ezzel tulajdonképpen olyan lépést tett, amely az *1984* antiutópisztikus világát idézte fel. Az *Amazon Kindle* felhasználói szerződésében ráadásul nem is szerepel az a lehetőség, hogy az áruház törölheti a könyvet, viszont az igen, hogy engedélyezi a felhasználók-

nak, hogy „állandó másolatot tároljanak a digitális tartalomról”.

Bebizonyosodott, hogy a papírkönyv nem egyenlő a digitális könyvvel. A felhasználói szerződés eddig is tiltotta az utóbbiak másolását vagy eladását, így – a nyomtatott könyvvel ellentétben – nem lehet kölcsönadni vagy éppen egy antikváriumnak értékesíteni. De az *Amazon.com* lépéséig a felhasználók legalább abban biztosak lehettek, hogy amit egyszer megvásároltak, az a birtokukban marad. Miként a hagyományos könyvek világában: teljesen elképzelhetetlen lenne, hogy éjnek évadján mondjuk a Bookline vagy a Libri alkalmazottjai bejőjenek a házukba, magukkal vigyenek egy kötetet, mert kiderült, hogy a könyvtárház beszállítója és a könyv szerzőjének örököse között jogi vita támadt.

És azzal, hogy az Amazon eltávolította a könyveket, nemcsak az eredeti szövegek tűntek el az e-könyv-olvasókból, hanem a hozzájuk fűzött jegyzetek is. Egy diák, *Justin Gawronski* például arról panaszkodott, hogy ezzel tulajdonképpen az ő munkáját „lopták el”, hiszen a nyári házi feladata veszett oda azért, hogy a könyvvel együtt törölődtek az *1984*-hez írt feljegyzései.

A szerzői jogokkal kapcsolatban nem ez az egyetlen eset, amikor több kárt okoztak, mint amekkora értéket megvédték. A legnagyobb veszteség ebben az esetben azonban az, hogy odalett az embereknek a digitális tartalmak megbízhatóságába vetett hite. Az Amazon bebizonyította, hogy orwelli módon képes szövegeket törölni a felhasználók e-könyv-olvasóiról.

De ennél is nagyobb bajban leszünk, ha valakik nem törölni akarnak majd egyes tételeket, hanem „csak” megváltoztatni. Csak kicsit átírni a történelmet, csak kicsit eltüntetni múltbéli sötét foltokat, csak kicsit diktatúrát játszani a digitális világban.

■ NAGY BENCE

EVÉL&LEVÉL&LEVÉL

Az evangélikus megújulás stratégiájához...

„Stratégia: a hadművészet része, a háborús célok és eszközök meghatározása, az erők alkalmazásának egybehangelése. Átvitt értelemben a politikában a munkássztyál forradalmi harcának előkészítése, amelyen belül érvényesül egy-egy konkrét esetben a követendő lépések meghatározása, a taktika” (*Kislexikon*, Akadémiai Kiadó).

Az evangélikus egyház nem egy harcra induló közösség, hanem a szeretet szaván közelít másokhoz. Ezért szeretnénk, ha a „stratégia” szó helyett megfelelő, más kitételt alkalmaznánk. Magyar nyelvünk gazdag szókincséből választhatunk sok egyebet. Például: *evangélikus egyházunk célkitűzései, egyházunk feladatterve, az egyházon belüli megújulás tervezete, az egyház keretén belül előirányzott feladatok, az egyház jövőbeni munkaterv, evangélikus egyházunkban tervezett fejlesztések* stb.

Szomorúan tapasztaltuk, hogy magyar nyelvünk egyházunkon belül sem kapja meg az elvárható védelmet. Teret engedünk nyelvünk torzításának. Gazdag szókincsünket mellőzve értelemzavart sem vetünk meg, hogy zengzetes nyomatékok adjunk egyházunk tevékenységének. Annak idején az aszói evangélikus iskolánkban nyelvőr felügyelte a magyartalan szavakat és helyesbítette. Hol tartunk most? A lexikon elavult? Vagy megkopott a magyar öntudatunk? Rajtunk múlik, hogy magyar nyelvünket megőrizzük a maga szépségében, gazdagságában. Ez lenne a feladatunk. Talán azt is írhatnánk, hogy kötelességünk.

Egyházunk célkitűzése, hogy széles néprétegnek is érthető nyelven szóljon. Írásainkban használjunk mindenki által értelmezhető magyar kifejezéseket. Az egyház megújulásának alapfeladatait a Biblia tartalmazza. A jó Isten segítségét kell kérnünk a jézusi tanítások követéséhez.

DR. ERDŐDY TIBORNÉ (Budapest-Kelenföld)

Confessio

Tisztelt Szerkesztő Úr!

Érdeklődéssel olvastam az evangélikus honlapon, illetve az *Evangélikus Életben* közölt Balog Zoltán-interjút a húsz évvel ezelőtt az NDK-menekültek között Csillebércen történetéről. Ugyancsak hallottam az evangélikus rádióadásban elhangzott interjút az elnökkel.

Örülök, hogy húsz év elmúltával ilyen elevenen tartják a témát. Ez szükséges is. De úgy gondolom, hogy legalább ennyire szükséges az újságírói körültekintés és objektívitás is. Ezt azért írom, mert akkoriban *Lehel László*, az ökumenikus tanács főtitkára hivatalosan – tudomásom szerint – négy lelkészt kért fel a menekültek közötti szolgálatra: *Hecker Frigyes* metodista lelkészt, *dr. Zsigmondy Árpád* és *Cséry Ágnes* evangélikus lelkészeket és *Békefi Lajos* református lelkészt. Az erre vonatkozó hiteles történetet meg a menekültek közötti szolgálatról szóló emlékező publicisztikát a *Confessio* 1990/1. száma a 71–74. oldalon tette közzé *NDK-menekültek között* címmel tollamból. Később az *mtv2 Pálffy István* szerkesztésében filmet forgatott a táborban töltött időről, helyszínéről velem, majd lelkészi naplómra németre fordítva megküldtem azt a német Staatsarchivnak a tizedik évfordulón. Az *Evangelische Verantwortung* című CDU-lap (Német Kereszténydemokrata Unió) újszintén a tizedik évfordulóra közölt részletet lelkészi naplóból.

Úgy gondolom, nem haszontalan fellapozni a *Confessio* idézett számát, s rájönni arra, mi az, amiben az események lendületében hasonlóan éreztünk Balog Zoltánnal, s mi az, amiben a történelem ura sajátos igei látásokat adott, s amiben talán az egyéni hit látása élesebben megfogalmazódott és differenciáltan jelentkezett. Ez is megtalálható ebben a cikkben, mivelhogy annak a feledhetetlen tizenhárom napnak megvolt már akkor a sajátos „teológiája”, illetve teológiai olvasata, egyfajta kelet-közép-európai felszabadítási teológia. Amely aztán tovább folytatódott... és arról is meg vagyok győződve, hogy az a szeptember 10. nagyon sokaké... akik még emlékeznek pontosan a történetekre...

Kollegiális üdvözléssel:

DR. PHD BÉKEFI LAJOS
református teológus, publicista, felelős szerkesztő

SZERETETVENDÉGSÉGRE

Krém-gyümölcsös csoda

Hozzávalók a tésztahoz: 30 dkg liszt, 10 dkg Rama margarin, 2 evőkanál tejföl, egy csipetnyi só, 1 evőkanál kristálycukor, 1 csomag vaníliás cukor, 5 g élesztő, fél bögre tej. A krémhez: 25 dkg kristálycukor, 3 db tojás, 3 dl tejföl, 2 dl tej, 2 evőkanál liszt, bármilyen gyümölcs.

A tészta elkészítéséhez futtassuk fel az élesztőt a langyosított, cukros tejben. Gyúrjuk össze a többi hozzávalóval, és letakarva kelessük meg a tésztát.

A krém elkészítéséhez a lisztet keverjük össze a tejjel és a tejföllel, majd állandó kevergetés mellett főzzük meg, és hagyjuk kihűlni. A tojássárgákat a cukorral jól keverjük ki, adjuk hozzá a lisztes masszát, legvégül a kemény habbá vert tojásfehérjét.

A tésztát sütőpapírral kibélelt tepsibe tesszük, megszórkjuk darált

FOTÓ: BODÁ ZSUZSA

Eddig és ne tovább!

Gömör-Kishont megye egykori hitese földmérőjének, Vass Imrének, a Baradla barlang kutatójának a róla elnevezett Vass-kapunál (a barlang egykori végpontján) falra vésett írása jutott eszembe a minap. Arról mégpedig, hogy egyik kollégám ádáz haragra gerjedt, amiért egy olyan számítógépes kimutatás került elé, mely nem volt alkalmas arra, hogy az egymás felett szereplő számokat egy gombnyomásra összeadja. A nagyjából harminc sorból álló, kerek számokat tartalmazó oszlopot így kénytelen volt kézzel, azaz számológép segítségével összegezni, mintegy tizenhat-tizenhét másodpercet elvesztve így értékes idejéből, egyben – bizonyára jogosan – felháborodva amiatt, hogy a művelet vésszen le-

csökkenti amúgy elismert asznapi mérnöki teljesítményét.

„Eddig és ne tovább!” – jutott eszembe ekkor. Nos, ez az a szint, ahová nem kellene, nem szabadna már eljutnunk.

A számítástechnika tagadhatatlanul hasznos dolog. Sok helyen, sok mindenben megkönnyíti az életünket, gyorsaságot, precizitást garantál, mentesít a monoton, lelketlen munkavégzés alól, néha pedig egyenesen nélkülözhetetlen. Segíti a gyógyítást, az élelmézést, a kommunikációt és még oly sok mindent, hogy lehetetlen felsorolni az összes területet, ahol jó szolgálatot tesznek az „okos gépek”.

Azt azonban nem lenne szabad elfogadni, hogy az ember kiszolgáltat-

tottjává, sőt rabjává váljon egy műszaki berendezésnek, legyen az bármilyen jó, hasznos vagy divatos.

Urunk a maga képére formálta az embert, s földi léte idejére valamennyi lelket belefoglalta egy különleges, egyedi templomba, a testbe (1Kor 3,16), amelyet ki-ki köteles fenntartani, megőrizni, fejleszteni – a reá bízottak szerint. Beleértve ebbe – többek között – a tudás megszerzése iránti vágyat, a józan gondolkodás képességét és a magunkkal szembeni igényességet.

Nem jó tehát, ha nem sáfárkodunk helyesen, s lemondunk a gondolkodás lehetőségének ajándékáról a világ pillanatnyilag kedvezőnek tűnő kínálata miatt.

■ GYARMATI GÁBOR

HIRDETÉS

„Egy nemzedéknek fogom kezét...”

III. alsósági gyülekezetépítő evangélizációs nap

Szakály Dezső igazgató halálának 30., valamint felesége, Hailt Ilona tanító halálának 15. évfordulója alkalmából augusztus 1-jén, szombaton délelőtt 10 órai kezdettel emlékezünk meg Alsóság volt evangélikus tanítói-ról. Helyszín: az alsósági evangélikus templom és gyülekezeti ház (Celldömölk, Somogyi Béla u. 31.).

Az ünnepség *Fábián Gábor* celldömölki római katolikus kántor orgonahangversenyével kezdődik. Evangélizációs igehirdetést mond *Vető István* alsósági evangélikus lelkész. Szakály Dezsőre emlékezik *Balogh Ernő* alsósági evangélikus kántor. Az ünnepség – állófogadás után – koszorúzással végződik az alsósági evangélikus temetőben. A megemlékezés keretében hálát adunk a templom külső felújításának befejezéséért.

díóval vagy zsemlemorzssával, egyenesen elosztjuk rajta a megmosott és darabokra vágott gyümölcsöt – ízlés szerint ezt is megszórhatjuk még cukorral –, majd leöntjük a krémmel. 160 fokra előmelegített sütőben körülbelül húsz perc alatt megsütjük.

